

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

RESPONDENTNÍ PROSTŘEDKY ŠPANĚLSKÉHO GERUNDIA
(KONTRASTIVNÍ KORPUSOVÁ ANALÝZA)

Vedoucí práce: PhDr. Jana Pešková, Ph.D.

Autor práce: Tereza Lexová

Studijní obor: SJEMO

Ročník: třetí

2022

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

25.07.2022

Tereza Lexová

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá *Respondentními prostředky španělského gerundia (kontrastivní korpusovou analýzou)*. V první části práce jsou objasněny neosobní tvary sloves, které existují ve španělštině a později je práce zaměřena na samostatné *gerundium*. Nejdříve je vysvětlen samotný pojem *gerundium*, a poté jsou uvedeny jeho funkce a užití, a to z pohledu českých a španělských gramatik. Druhá část práce srovnává, s využitím textů obsažených v Českém národním korpusu InterCorp v12, jakým způsobem, s jakou frekvencí, a v jakých typech textů jsou vybrané reprezentativní vzorky gerundií překládány z jazyka španělského do jazyka českého. Cílem práce je sledovat vzájemnou respondentci daného jevu v obou jazycích.

Abstract

This bachelor's thesis deals with The Respondents of the Spanish gerunds (contrastive corpus analysis). The first part of the thesis brings out the existence of three nominal forms of verbs in Spanish. Furthermore, the focus is put on *gerunds*, as they are described from different points of view of Czech and Spanish grammar books. The second part compares, using texts contained in the Czech National Corpus InterCorp v12, how are selected representative samples of gerunds being translated from Spanish to Czech language (texts is maintained); with what frequency, and in what types of texts they occur. The aim of this work is to monitor reciprocal response of the phenomenon in both languages.

Úvod

Tato bakalářská práce je zaměřena na *Respondentní prostředky španělského gerundia (kontrastivní korpusová analýza)*. Jinými slovy se touto prací budu snažit analyzovat, jakými způsoby je španělské gerundium překládáno do češtiny.

Na provedení korpusové analýzy jsem se zaměřila zejména proto, že v českém jazyce gerundium, ani jeho obdobu, nenajdeme. Je tedy nutné jej překládat jinými způsoby, a to tak, aby byla zachována průběhovost vyjádřená v původním, originálním, znění. Práce je rozdělena do dvou částí, na část teoretickou a na část praktickou.

V části první, pro kterou jsem čerpala zejména ze dvou knižních zdrojů – *Mluvnice současné španělštiny – Lingvisticky interpretační přístup* (Bohumil Zavadil, Petr Čermák, 2010) a *Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů* (Petr Čermák, Olga Nádvorníková, et alii, 2015), bude vysvětleno, co to samostatné gerundium je. Před hlubším zaměřením se na samostatné gerundium bude v začátku teoretické části věnována krátká část vysvětlení třech druhů nefinitivních tvarů sloves, které ve španělštině existují. Neosobní tvary sloves budou objasněny proto, že gerundium je právě jedním z nich. Jejich uvedení bude však pouze stručné, bez širšího vysvětlování, neboť tato práce je zaměřena pouze na jeden z neosobních tvarů sloves. Po krátkém úvodu nefinitivních tvarů sloves ve španělštině bude tedy teoretická část zaměřena už na samostatné gerundium, a to nejdříve z pohledu morfologického, a následně z pohledu syntaktického a sémantického.

V teoretické části práce se zaměřím na tvorbu gerundia, a to u sloves, která se tvoří pravidelně, a poté u sloves, která tvoří gerundium nepravidelně. Dále budou zmíněny tvary gerundia, a bude poukázáno na jejich rozdílné užití.

Teoretická část bude obohacena i o praktické užití gerundia. Budou zmíněna časová vyjádření, která gerundium umožňuje. Jinými slovy řečeno, již podle samotného tvaru gerundia, které použijeme, lze určit, zda někdo popisuje děj probíhající v minulosti, přítomnosti či budoucnosti.

Funkce, které gerundium může zaujmout ve větě jsou opravdu rozmanité. Tato práce je však zejména zaměřena na neperifrastické užití gerundia, pouze v závěru

teoretické části, kde budou uvedené funkce gerundia, budou, pro kompletnost uvedení všech funkcí gerundia, zmíněné i funkce perifrastické. Z neperifrastických užití gerundia se nejvíce zaměřím na funkci adverbialní, a to z důvodu její velké četnosti. Ke každému typu adverbialní funkce bude uveden konkrétní příklad. Všechny příklady, které budou použité v práci jsou mé vlastní, nebudou používány příklady internetového korpusu InterCorp v12, a to zejména proto, abych v praktické části mohla provést analýzu frekvence výskytu určitých respondentů gerundia bez již předem uvedených příkladů. Mým záměrem v teoretické části je uvést možné příklady výskytu gerundia, a v části praktické ukázat jakým způsobem a jak často je gerundium do češtiny opravdu překládáno.

Praktická část bude zaměřena již na samotné hledání respondentních prostředků gerundia. K analýze využití respondentů bude využíván internetový korpus InterCorp v12, v němž budou vyhledávány překlady španělského gerundia do českého jazyka. Součástí praktické části bude i vysvětlení co to internetový korpus InterCorp je, a jak vznikl. Vysvětlen bude i popis postupu vyhledávání v něm.

Aby tato práce nebyla příliš obsáhlá, rozhodla jsem se se zaměřit na vyhledávání respondentů konkrétních sloves. Analyzována tedy budou tři konkrétní slovesa, vybraná podle specifických kritérií. Vybrala jsem je na základě toho, aby byla zastoupena každá z následujících skupin sloves: sloveso vyjadřující pohyb, sloveso smyslového vnímání a sloveso které používáme k řeči. Konkrétně se tedy jedná o slovesa *salir*, *pensar* a *contar*, přesněji, ve tvaru gerundia, *saliendo*, *pensando* a *contando*, a to pouze v originálních textech.

V závěru praktické části budou shrnuty poznatky získané analýzou jednotlivých gerundií. Porovnávání mezi sebou budou výskyty respondentních prostředků v textech českých a španělských u každého z gerundií zvlášť. V úplném závěru bude uvedeno, jakým způsobem byla všechna gerundia překládána. Tedy pokusím se najít podobnosti mezi respondentními prostředky všech tří zkoumaných gerundií.

OBSAH

Anotace.....	3
Abstract	4
Úvod.....	5
1. Teoretická část.....	9
1.1. Neosobní tvary sloves ve španělštině.....	9
1.1.1. Gerundium.....	9
1.1.2. Infinitiv	10
1.1.3. Participium (příčestí).....	10
1.2. Tvoření gerundia	11
1.2.1. Pravidelné	11
1.2.2. Nepravidelné	12
1.2.3. Pozice gerundia	14
1.3. Tvary gerundia	14
1.3.1. Jednoduché gerundium.....	14
1.3.2. Složené gerundium	15
1.4. Gerundium a časové vyjádření	15
1.4.1. Souběžnost.....	16
1.4.2. Předčasnost	16
1.5. Syntaktická a sémantická funkce gerundia.....	16
1.5.1. Adverbiální funkce gerundia	16
1.5.2. Funkce gerundia jako příslovečného určení ke krácení vět	17
1.5.3. Ve funkci doplňku	18
1.5.4. Ve funkci přívlastku	18
1.5.5. Gerundium absolutní	19
1.5.6. Predikativní gerundium	19
1.5.7. Ve funkci predikátu	19
1.6. Perifrastické užití gerundia.....	20
1.6.1. Slovesné fráze.....	20
1.6.2. Slovesné perifráze	20
2. Praktická část.....	22
2.1. Český národní korpus (ČNK).....	23
2.2. Respondentní prostředky gerundia <i>saliendo</i>	24
2.2.1. Respondentní prostředky gerundia <i>saliendo</i> ze španělských textů	27

2.2.2. Respondentní prostředky <i>saliendo</i> z českých textů přeložených do španělštiny	32
2.2.3. Závěr k <i>saliendo</i>	34
2.3. Respondentní prostředky gerundia <i>contando</i>	37
2.3.1. Respondentní prostředky <i>contando</i> ze španělských textů	38
2.3.2. Respondentní prostředky <i>contando</i> z českých textů přeložených do španělštiny	41
2.3.3. Závěr ke <i>contando</i>	42
2.4. Respondentní prostředky gerundia <i>pensando</i>	45
2.4.1. Respondentní prostředky <i>pensando</i> ze španělských textů do českého jazyka	46
2.4.2. Respondentní prostředky <i>pensando</i> z českých textů přeložených do španělštiny	50
2.4.3. Závěr k <i>pensando</i>	53
2.5. Závěr praktické části	56
Závěr	57
Resumen	59
Seznam použité literatury	61
Elektronické zdroje	61

1. Teoretická část

1.1. Neosobní tvary sloves ve španělštině

Ve španělštině existují tři neosobní tvary sloves: gerundium, infinitiv a participium (příčestí). Tyto tvary bývají také označovány jako neosobní, nominální či neohebné slovesné formy, nebo též jako *verboidy*¹. Neosobní slovesné tvary nepřipouštějí časování, to znamená, že nevyjadřují vlastnosti sloves, tedy osobu, číslo, čas a způsob. Ve větě fungují jako slovesa, ale i jako příslovce (gerundium), podstatná jména (infinitiv) nebo přídavná jména (příčestí).

Osobní tvary sloves jsou naproti tomu všechna konjugovaná (vyčasovaná), tedy ta, která pomocí koncovek vyjadřují osobu, číslo, čas a způsob. Například: *corren, corremos*.

Gerundium, které v češtině sice nemáme, můžeme najít také i v jiných, především z latiny vycházejících románských jazycích, jako například ve francouzštině či italštině, ale i například v angličtině.

Pro úplnost budou níže stručně charakterizovány všechny neosobní tvary, přičemž menší pozornost bude věnována infinitivu a participiu, která nejsou tématem práce.

1.1.1. Gerundium

Jak již bylo zmíněno výše, španělské gerundium označuje neosobní tvar slovesné povahy, který je svou funkcí podobný adverbium.

Při funkci gerundia jako slovesného adverbia, pojmenovává okolnosti procesu, které však samy jsou procesuální povahy. Např. *Se fue llorando*. „Odešla s pláčem / plačíc.“²

Vyjádřit probíhající děj, činnost či akci gerundiem lze formou jednoduchou či složenou (obě budou popsány podrobněji dále v práci).

Protože gerundium vyjadřuje děj, který nebyl dokončen, který trvá, má nedokonavý aspekt.

---

¹ALRCOS LLORACH, Emilio. *Gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 2002, str.143

²ZAVADIL, Bohumil a Petr ČERMÁK. *Mluvnice současné španělštiny: lingvisticky interpretační přístup*. Praha: Karolinum, 2010, str.339

1.1.2. Infinitiv

Infinitiv představuje další neosobní tvar slovesa, nevyjadřuje tedy osobu, číslo, čas, ani způsob. Ve španělštině existují tři typy koncovek: -ar, -er nebo -ir, podle kterých se následně slovesa časují. Abychom podle společných pravidel mohli slovesa správně časovat, je nutné znát jejich infinitivy. Infinitivem se můžeme odkazovat jak do minulosti, přítomnosti, tak také i do budoucnosti.

- minulost: *Ayer no pude ir al cine.*
- přítomnost: *No para de llover.*
- budoucnost: *Mañana me tomo la tarde libre para ir al teatro.*

(vlastní příklady)

1.1.3. Participium (příčestí)

Příčestí je neosobním tvarem slovesa, který označuje děj po jeho skončení. Tvoří se přidáním přípony *-ado* nebo *-ido* v závislosti na slovesné třídě. Na rozdíl od infinitivu a gerundia má však pouze jeden tvar, a to prostý. Používá se k vytvoření složených časů, jako je *presente perfecto* nebo *pluscuamperfecto*. Stejně jako infinitiv a gerundium lze i participium použít k vytvoření polovětných konstrukcí. Jejich počet je však mnohem menší (např. *llegado el tren* - "když přijel vlak").³ Může být také použito jako kvalifikační přídavné jméno (*adjetivo calificativo*). V tomto případě se příčestí řídí stejnými gramatickými pravidly jako přídavná jména, a musí být tedy v souladu s rodem (mužský/ženský) a číslem (jednotné/množné) podstatného jména, které modifikuje.

Některá příčestí nelze tvořit podle výše uvedeného pravidla, jedná se v tomto případě o příčestí nepravidelná. Např.: *escribir -> escrito*

abrir -> abierto

disponer -> dispuesto

decir -> dicho

hacer -> hecho

Existují slovesa, která mají dvě příčestí, jedno, které je pravidelné, a druhé nepravidelné. Je možné použití jednoho či druhého příčestí, aniž by se jakkoli změnil význam. Např.: *atender -> atendido -> atento*

concluir -> concluido -> concluso

---

³ ČERNÝ, Jiří. *Morfología española*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, str.137

despertar -> despertado -> despierto

1.2. Tvoření gerundia

Všechna španělská slovesa v gerundiu končí na: "-ndo". Pro vytvoření gerundia ve španělském jazyce je tedy nutné od infinitivního tvaru slovesa odebrat koncovku (-ar, -er, -ir) a místo ní přidat ke kořenu slovesa sufix -ndo. Gerundium je tedy tvořeno podle schématu: **kořen + tematický vokál (a/ie) + -ndo**.⁴

Gerundium má také schopnost vázat na sebe klitika. Těmi jsou myšlena reflexivní zájmena u reflexních sloves,

despertándose – probouzejíc se

nebo tvary přímého či nepřímého předmětu.

dándole – dávajíc jí (předmět nepřímý)

comparándolo – porovnávajíce to (přímý předmět)

Gerundium je možné vytvořit pravidelně či nepravidelně. Obě možnosti budou uvedeny v následujících dvou podkapitolách.

1.2.1. Pravidelné

Ve španělštině existují tři slovesné třídy, podle kterých se tvoří gerundium. Tvorbu gerundia pro všechny tři třídy shrnuje následující tabulka.

KONCOVKA	SLOVESO V INFINITUVU	GERUNDIUM
-AR	jugar	jugando
-ER	beber	bebiendo
-IR	vivir	viviendo

Pro větší přehlednost, obzvláště u druhé a třetí třídy, bude každé ze tříd věnována samostatná podkapitola.

1.2.1.1. Slovesa končící na -AR

Slovesa končící na -ar spadají do kategorie první slovesné třídy. Koncovka -ar je podle pravidla nahrazována koncovkou **-ando**.

⁴ ČERMÁK, Petr a Olga NAVRÁTILOVÁ. *Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů*. Praha: Karolinum, 2015, str.219

Př. cantar (-ar) -> cantando (-ando)

tomar (-ar) -> tomando (-ando)

1.2.1.2. Slovesa končící na -ER

Slovesa končící na -er spadají do kategorie druhé slovesné třídy. Koncovka -er je podle pravidla nahrazována koncovkou **-iendo**.

Comer (-er) -> comiendo (-iendo)

Vender (-er) -> vendiendo (iendo)

1.2.1.3. Slovesa končící na -IR

Slovesa končící na -ir spadají do kategorie třetí slovesné třídy. Koncovka -ir je zde podle pravidla nahrazována koncovkou -iendo. Slovesa druhé konjugace mají stejnou koncovku jako slovesa druhé slovesné třídy, tedy – **iendo**.

vivir (ir) -> viviendo (-iendo)

salir (-ir) -> saliendo (-iendo)

Avšak při tvorbě třetí třídy gerundia je nutné změnit samohlásku kořene slova, aby se odlišil od tvarů gerundia sloves druhé třídy. ⁵Viz následující příklad.

comer -> comiendo

ALE pedir -> pidiendo

1.2.2. Nepravidelné

V některých případech se gerundium tvoří nepravidelně. Rozlišujeme různé typy nepravidelnosti: slovesa nepravidelná díky změně kmenových samohlásek; slovesa, která mají kořen zakončena na samohlásku; slovesa s kořenem končícím na samohlásku a slovesa, jejichž kořen končí na -ñ nebo na -ll.

1.2.2.1. Slovesa se změnou kmenových samohlásek

Slovesa končící na -ir, která v přítomném čase prostém vyžadují změnu samohlásky (-e> -ie / -i), vyžadují změnu samohlásky i v gerundiu (-e> -i). Viz vlastní tabulka níže:

VERBO EN INF.	2 ^a persona sg.	GERUNDIUM	VERBO EN INF.	2 ^a persona sg.	GERUNDIUM
------------------	-------------------------------	-----------	------------------	-------------------------------	-----------

⁵ ČERMÁK, Petr a Olga NAVRÁTILOVÁ. *Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů*. Praha: Karolinum, 2015, str.219

<i>preferir</i>	<i>prefieres</i>	<i>prefiriendo</i>	<i>hervir</i>	<i>hierves</i>	<i>hirviendo</i>
<i>sentir</i>	<i>sientes</i>	<i>sintiendo</i>	<i>invertir</i>	<i>inviertes</i>	<i>invirtiendo</i>
<i>venir</i>	<i>vienes</i>	<i>viniendo</i>	<i>medir</i>	<i>mides</i>	<i>midiendo</i>
<i>mentir</i>	<i>mientes</i>	<i>mintiendo</i>	<i>mentir</i>	<i>mientes</i>	<i>mintiendo</i>
<i>reír</i>	<i>ríes</i>	<i>riendo</i>	<i>pedir</i>	<i>pides</i>	<i>pidiendo</i>
<i>servir</i>	<i>sirves</i>	<i>sirviendo</i>	<i>pervertir</i>	<i>perviertes</i>	<i>pervirtiendo</i>
<i>decir</i>	<i>dices</i>	<i>diciendo</i>	<i>repetir</i>	<i>repites</i>	<i>repitiendo</i>
<i>seguir</i>	<i>sigues</i>	<i>siguiendo</i>	<i>reír</i>	<i>ríes</i>	<i>riendo</i>
<i>convertir</i>	<i>conviertes</i>	<i>convirtiendo</i>	<i>rendir</i>	<i>rindes</i>	<i>rindiendo</i>
<i>corregir</i>	<i>corriges</i>	<i>corrigiendo</i>	<i>teñir</i>	<i>tiñes</i>	<i>tiñendo</i>
<i>divertir</i>	<i>diviertes</i>	<i>divirtiendo</i>	<i>vestir</i>	<i>vistes</i>	<i>vistiendo</i>
<i>elegir</i>	<i>eliges</i>	<i>eligiendo</i>	<i>herir</i>	<i>hieres</i>	<i>hiriendo</i>
<i>erguir</i>	<i>yergues</i>	<i>irguiendo</i>	<i>freír</i>	<i>fríes</i>	<i>friendo</i>

Existují však výjimky, jakou je např. *ver – tú ves -> viendo*.

Slovesa druhé a třetí slovesné kategorie, tedy slovesa končící na -er nebo -ir, která v přítomném čase prostém vyžadují změnu samohlásky (-o> -ue), vyžadují, stejně jako slovesa první slovesné třídy, změnu samohlásky i v gerundiu (-o> -u).

poder - puedo -> pudiendo

dormir - duermo -> durmiendo

morir - muero -> muriendo

1.2.2.2. Slovesa, jejichž kořen je zakončen na samohlásku

Pokud kořen slovesa končí samohláskou, je nutno změnit **i** z koncovky -iendo na **y** tedy – **yendo**. Viz následující vlastní tabulka.

VERBO EN INF.	GERUNDIUM	VERBO EN INF.	GERUNDIUM
construir	construyendo	destruir	destruyendo
leer	leyendo	huir	huyendo
traer	trayendo	influir	influyendo
oír	oyendo	instituir	instituyendo

ir	yendo	proveer	proveyendo
caer	cayendo	poseer	poseyendo

Existující výjimkou je např. *reír* -> *riendo*.

1.2.2.3. Slovesa, jejichž kořen končí na -ñ nebo na -ll

Pokud kořen slovesa končí na -ñ nebo na -ll, odstraňuje se i.

gruñir → *gruñendo*

bullir → *bullendo*

1.2.3. Pozice gerundia

Gerundium může být ve větě umístěno před či po *verbu finitu*. Jeho umístění vůči určitému slovesnému tvaru ale nijak nemění význam sdělení. Není tomu tedy jako například u přídavných jmen, kdy pozice adjektiva vůči substantivu ovlivňuje význam sdělení.

U gerundia nezáleží, zda je anteponováno či postponováno vůči určitému slovesnému tvaru, viz následující dva příklady (vlastní zdroj).

Saliendo Anna del colegio, se cayó de las escaleras. (anteponované gerundium)

Anna, *saliendo* del colegio, se cayó de las escaleras. (postponované gerundium)

1.3. Tvary gerundia

Jak již bylo zmíněné v úvodní kapitole, gerundium se může vyskytovat ve dvou formách – jednoduché a složené. Jednoduché gerundium odpovídá v češtině (archaickému) přechodníku přítomnému a složené přechodníku minulému. Na rozdíl od španělštiny, je v češtině užití přechodníku, ať už přítomného nebo minulého, velmi ojedinělé.⁶ Přechodník je v češtině považovaný za archaismus.

1.3.1. Jednoduché gerundium

Jednoduché gerundium vyjadřuje probíhající děj. Používá se k popisování probíhajících činností a dějů v minulosti, přítomnosti, i budoucnosti. Gerundiem je vždy popisován děj, který probíhá současně s dějem věty hlavní. Vyjadřuje tedy souběžnost dějů, ať už v minulosti, přítomnosti nebo v budoucnosti. Méně častěji je gerundium používáno k vyjádření předčasnosti, ale i tak se jedná o stále časté užití. Zřídka však vyjadřuje gerundium následnost, a to z důvodu nedoporučení

⁶ ČERNÝ, Jiří. *Morfología española*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, str.137

užívat jej tak. Bez ohledu na pravidla se však tzv. *gerundium de posteriodad* používá. Na následujícím příkladě (vlastní zdroj) je znázorněno vyjádření souběžných dějů v minulosti, přítomnosti a budoucnosti.

Bebí el agua

Bebo el agua + caminando.

Beberé el agua

Během chůze jsem pila vodu.

Během chůze piju vodu.

Během chůze budu pít vodu.

1.3.2. Složené gerundium

Složené gerundium se tvoří pomocí slovesa *haber* ve tvaru gerundia, tedy ve tvaru *habiendo*, a pomocí příčestí významového slovesa. Struktura pro tvoření složeného gerundia vypadá takto: **habiendo + participium** (příčestí). Označuje se jím děj, který proběhl před dějem, který vyjadřuje hlavní sloveso věty. Jinými slovy řečeno, vyjadřuje předčasnost, ukončené, již proběhlé události. Výskyt složeného gerundia je však ojedinělý.

El niño, habiendo comido demasiado chocolate, tuvo que vomitar.

El niño, después de haber comido demasiado chocolate, tuvo que vomitar.

Na výše uvedeném příkladu (vlastní zdroj) je kromě použití složeného tvaru gerundia také možné zaznamenat užití gerundia namísto předpřítomného času (*pretérito perfecto*). Tedy přesněji, nejdříve je věta vykonstruována za použití gerundia, a poté za použití předpřítomného času, a to se stejným sdělením.

1.4. Gerundium a časové vyjádření

Gerundium vyjadřuje předčasnost (složené) či souběžnost (jednoduché). Ve výjimečných případech pak následnost (posterioritu).

Právě pro posterioritu uvádí nová gramatika španělského jazyka, že: „Je třeba se vyvarovat použití gerundia, když děj, který označuje, následuje po ději vyjádřeném hlavním slovesem“.⁷ Např. věta *‘Mi amigo trabajó en Madrid yéndose después a Londres.’* by se tedy správně měla přeformulovat, aby vypadala takto: *‘Mi amigo trabajó en Madrid y después se fue a Londres.’* (vlastní zdroj)

---

⁷ RAE (Real Academia Española). *Nueva gramática de la lengua española - Sintaxis II*. Madrid: Espasa Libros, 2009, str.261

1.4.1. Souběžnost

Souběžnost dvou akcí, dějů či činností je vyjadřována gerundiem jednoduchým. Případy, ve kterých ji gerundium vyjadřuje, jsem si dovolila demonstrovat na následujících dvou příkladech (vlastní zdroj):

Siempre me saluda abrazándome. (Vždy mě zdraví objetím.)

Te vi saliendo de la clase, (Viděla jsem tě, když jsem odcházela ze třídy.)

V obou případech jsou vyjádřeny dva děje, které probíhali ve stejný okamžik.

1.4.2. Předčasnost

K vyjádření předčasnosti je potřeba použít gerundium složené.

Habiendo dormido, nos sentimos mejor. (vlastní zdroj)

(Poté co jsme se prospali, jsme se cítili lépe.)

Habiendo comido mucho, me fui a dormir. (vlastní zdroj)

(Po tom, co jsem se hodně najedla, jsem si šla lehnout.)

1.5. Syntaktická a sémantická funkce gerundia

Již v úvodu této práce bylo zmíněno, že jednou z nejčastějších funkcí, kterou gerundium zaujímá je příslovečné určení. Jedná se funkci, kdy gerundium vystupuje jako slovesné adverbium, a právě v této funkci tvoří tzv. polopredikační klauzule.⁸ Ve funkci adverbiální mohou nabývat různých významů. Jedná se o významy průvodních okolností, temporální, způsobové, prostředkové, kauzální, přípustkové či jiné významy. Z důvodu sémantické vágnosti gerundia je při nabývání významu obtížné konkrétně vymezit jeho okolnosti, a proto jsou často uváděny v různých kombinacích.⁹

Gerundium však zaujímá i jiné funkce než jen adverbiální. Může zaujímat funkci doplňku (podmětu nebo předmětu), přívlastku, přísudku, anebo může tvořit absolutní konstrukce.

1.5.1. Adverbiální funkce gerundia

Jak již bylo zmíněno výše, nejčastěji funguje gerundium ve větě jako adverbium, a právě z tohoto důvodu jsem se rozhodla na tuto funkci zaměřit blíže.

---

⁸ ČERMÁK, Petr a Olga NAVRÁTILOVÁ. *Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů*. Praha: Karolinum, 2015, str.224

⁹ ČERMÁK, Petr a Olga NAVRÁTILOVÁ. *Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů*. Praha: Karolinum, 2015, str.224

Jednou z možností adverbialních gerundií je gerundium ve významu průvodní okolnosti. V této formě může být překládáno např. předložkovou vazbou.

Le pregunté sobre su novio, pensando que siguen juntos. (vlastní příklad)
(=Zeptala jsem se, jak se má její přítel, v domnění, že jsou stále spolu.)

Další z výskytů jsou způsobová a temporální gerundia, zejména pak v kombinaci s dalšími kategoriemi.

Možný je i výskyt příslovečných určení, jako jsou příčina, účinek, podmínka a přípustka. Viz následující příklady. (vlastní zdroj)

- *La terraza está mojada porque ha llovido.* (příslopečné určení vyjadřující příčinu)
- *Estaba tan cansada que me dormí en el coche.* (příslopečné určení vyjadřující účinek)
- *Si lo hubieras hecho antes, no tendrías que venir ahora.* (příslopečné určení vyjadřující podmínku)
- *Aunque me lo han explicado mil veces, no lo entiendo.* (příslopečné určení vyjadřující přípustku)

Zvláštní skupinu adverbialního fungování gerundia představují konstrukce, ve kterých slouží gerundium k vyjádření způsobu provedení nějaké činnosti či pohybu.

Carmen se emborracha y sale a la calle mareándose. (vlastní zdroj)

Další, spíše ojedinělou skupinou je tzv. *gerundium posterior*. Tento typ gerundia bývá užíván zejména v novinářském stylu, ale i tak je možné se s ním setkat i v beletrii.

Comenzó salir con este chico en verano, acabándo casarse con él en octubre.
(vlastní zdroj)

1.5.2. Funkce gerundia jako příslovečného určení ke krácení vět

Užití gerundia jako příslovečného určení vede často k jevu, který bychom mohli nazvat jako krácení vedlejších vět. Nejčastěji se jedná o vedlejší věty časové, příčinné, modální, podmínkové, přípustkové, nebo důsledkové. Konkrétně je krácení vedlejších vět ukázáno na následujících příkladech. (vlastní zdroj)

- časová: kdy? - *Saliendo del cine, nos encontramos con mis amigas de la universidad.* (namísto: *Cuando salimos...*)
- příčinná: proč? - *Estando cansados de estudiar, se fueron a dormir.* (namísto: *Por estar cansados...*)
- modální: jak? - *Sacamos buenas notas estudiando mucho.* (namísto: *...por haber estudiado mucho.*)
- podmínková: za jakých podmínek? - *Estudiándolo habríamos entendido su estilo de vida.* (namísto: *Por haberlo estudiado...*)
- přípustková: navzdory jakým podmínkám nebo překážkám? - *Aún sabiendo que sería fácil, estudiándolo habíamos conseguido sacar las mejores notas.* (namísto: *Aunque sabíamos...haberlo estudiado conseguimos...*)
- důsledková: jaký je důsledek? - *Estudiamos mucho, sacando así las notas buenas.* (namísto: *...y por eso sacamos las buenas notas*)

Vedlejší věty mohou být zkracovány také použitím předložky *con* spolu s gerundiem. Viz vlastní příklad.

*Hicimos la prueba **con** mi madre **mirando** el médico tranquilamente.*

(namísto: *Hicimos la prueba con mi madre que miraba el médico tranquilamente*)

1.5.3. Ve funkci doplňku

Výskyt gerundia jako doplňku není příliš častý.¹⁰ Nejčastěji se vyskytuje ve vedlejší větě doplňkové, ale v některých případech jej můžeme najít i v konstrukcích ve spojení s předložkou *con*. Je tomu tak zejména u sloves, která se s touto předložkou pojí i za jiných okolností, např. *soñar, imaginar, recordar*.

1.5.4. Ve funkci přívlastku

Gerundium může také plnit funkci přívlastku. V současné španělštině se však použití gerundia ve funkci restriktivního přívlastku nedoporučuje.¹¹ I přes nedoporučení je v ojedinělých případech tato funkce povolena a gerundium tak může nahrazovat vztažné věty.

Le gustó la chica llevando gafas.

¹⁰ ČERMÁK, Petr a Olga NAVRÁTILOVÁ. *Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů*. Praha: Karolinum, 2015, str.234

¹¹ RAE (Real Academia Española). *Nueva gramática de la lengua española - Sintaxis II*. Madrid: Espasa Libros, 2009, str.516

Le gustó la chica que llevaba gafas. (vlastní zdroj)

1.5.5. Gerundium absolutní

Pokud se gerundium vyskytuje ve větě jako gerundium absolutní, znamená to, že se jedná o tzv. vsuvku. Může se jednat např. o komentář vztahující se ke zbytku věty, který je vůči hlavní větě externí. Petr Čermák jej uvádí jako pragmatický markátor, a přiřadil k němu i lexikalizované výrazy jako *resumiendo* (zkrátka), *incluyendo* (včetně), *empezando* (počínaje). Všechny tyto výrazy se však vyskytují ojedinele.¹²

1.5.6. Predikativní gerundium

Gerundio predicativo, neboli počestěle gerundium predikativní se vyskytuje zejména u popisů obrazů, fotografií, soch, v novinových titulcích či v jiných nevětných celcích. Jedná se o výskyt gerundia ve strukturách, kde bylo jediným slovesným tvarem, bez řídicího určitého slovesa.

Pokud se gerundium vyskytuje v dlouhých větách bez řídicího slovesa, a nejedná se o nevětné celky, pak se v těchto větách označuje jako přísudek. V tomto případě se většinou jedná o vzájemně se sebou nesouvisející děje (mnohdy se jedná o po sobě jdoucí činnosti).

1.5.7. Ve funkci predikátu

Ve funkci predikátu se gerundium vyskytuje v souvislosti se dvěma rysy.¹³ může se jednat o popisy obrazů, fotografií, soch či o scénické poznámky, nebo také o vizualizace představ nebo vzpomínek. Jedná se tedy o jeho užití v nevětných konstrukcích, jemuž v překladu do češtiny odpovídá zpravidla věta hlavní.

Druhou možností výskytu gerundia jako predikátu je tzv. řetězení. Jde o takové konstrukce, kdy gerundium vyjadřuje několik po sobě jdoucích dějů. Zejména bývá využíváno latinskoamerickými autory, ale bezpochyby je možné jej najít u španělských autorů.¹⁴ Ve většině z těchto případů se jedná o vícečetná gerundia,

¹² ČERMÁK, Petr a Olga NAVRÁTILOVÁ. *Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů*. Praha: Karolinum, 2015, str.228

¹³ ČERMÁK, Petr a Olga NÁDVORNÍKOVÁ. *Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů*, Praha: Karolinum, 2015, str.229

¹⁴ ČERMÁK, Petr a Olga NÁDVORNÍKOVÁ. *Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů*, Praha: Karolinum, 2015, str.230

kteřá bývají v překladech do češtiny, stejně jako výše zmiňované, převáděna do samostatných vět.

1.6. Perifrastické užití gerundia

Ve výše zmiňovaných kapitolách byly zmiňovány typy gerundií, které jsou neperifrastického charakteru. K plnému obsáhnutí funkcí gerundia považují však za nezbytné zmínit, alespoň ve zkratce, funkci gerundia v perifrastických konstrukcích.

1.6.1. Slovesné fráze

Často se vyskytující užití gerundia je ve slovesných frázích, v tzv. *locuciones verbales*.

Nos fuimos cantando al concierto para disfrutarlo. (vlastní zdroj)

1.6.2. Slovesné perifráze

Druhým, neméně četným perifrastickým užitím gerundia, jsou slovesné fráze neboli *perífrasis verbales*. Jedná se o konstrukce skládající se z dvou sloves, bez použití předložky nebo jiného konektoru. Jedno ze sloves je v osobním tvaru (pomocné sloveso) a druhým je právě gerundium (neurčitý slovesný tvar). Ve španělštině existuje mnoho slovesných parafrází, které se užívají v běžné řeči. Např. *estar + gerundium*, *venir + gerundium*, *seguir + gerundium* a mnoho dalších.

1.7. Závěr teoretické části

V teoretické části této práce byly nejdříve uvedeny nefinitivní tvary sloves, tedy gerundium, infinitiv a participium. Dále byla teoretická část již věnována gerundiu, které je předmětem této práce.

Nejdříve bylo uvedeno, jakým způsobem se gerundium tvoří, u pravidelných i nepravidelných sloves. Každému ze způsobů byla věnována samostatná kapitola, ve které byla problematika tvoření gerundia popsána detailněji.

Poté bylo zmíněno umístění gerundia ve větě a jeho tvary, jednoduché a složené, s konkrétními příklady. Dále byla uvedena časová vyjádření, které gerundium umožňuje. Konkrétně tedy předčasnost, souběžnost a, ve výjimečných případech, posterioritu. U každého z časových vyjádření byly opět uvedeny konkrétní příklady.

Následující kapitoly byly zaměřeny na jednotlivé funkce gerundia.

Demonstrovány byly konkrétně tyto funkce: *adverbiální funkce gerundia* (kapitola 1.5.1.), *funkce gerundia jako příslovečného určení* (1.5.2.), *gerundium ve funkci doplňku* (1.5.3.), *ve funkci přívlastku* (1.5.4.), *gerundium absolutní* (1.5.5.), *predikativní gerundium* (1.5.6.) a *gerundium ve funkci predikátu* (1.5.7.).

V závěru teoretické části byly, pro kompletní uvedení funkcí gerundia, demonstrovány dva příklady perifrastického užití gerundia.

2. Praktická část

Praktická část této bakalářské práce bude zaměřena na vyhledávání respondentních prostředků španělského gerundia a na následnou analýzu zjištěných výsledků. Jinými slovy řečeno, bude zkoumáno, jaké respondentní prostředky španělského gerundia jsou použity ve španělských textech a textech českých přeložených do španělštiny. Také bude uvedena kvantita výskytů jednotlivých respondentních prostředků vyskytují, tedy bude uvedena jejich četnost.

Pro vyhledávání paralelních překladů bude používán internetový korpus InterCorp, jehož význam a postup, jakým se s ním pracuje bude níže podrobně rozepsán. Jak již bylo zmíněno v úvodu, zkoumána budou tři konkrétní slovesa, a to slovesa *pensar*, *salir* a *contar*. Všechna budou samozřejmě analyzována ve tvaru gerundia, které je předmětem této práce, tedy ve tvarech *pensando*, *saliendo* a *contando*. Tato slovesa byla pro výzkum vybrána proto, aby byly zastoupeny sémantické kategorie sloves vyjadřujících pohyb (*saliendo*), sloves smyslového vnímání (*pensando*) a sloves, které používáme k mluvě (*contando*).

Do výzkumu záměrně nebyla volena jiná sémantická kategorie sloves, protože na základě poznatků získaných v části teoretické by tyto tři kategorie měly nejvíce odpovídat funkci gerundia. Měly by tedy být nejzastoupenější, a výzkum soustředěný na ně by nám, díky jejich předpokládané četnosti, měl přinést bohaté a důvěryhodné výsledky.

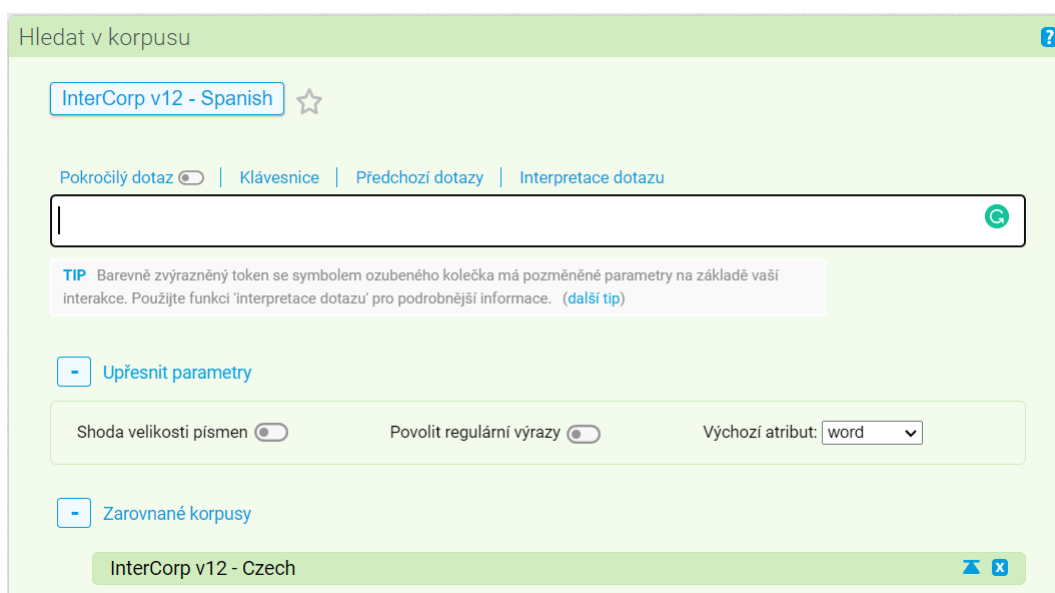
Cílem této práce je zjistit kdy, jak, a jak často jsou v překladech ze španělštiny do češtiny voleny určité respondentní prostředky gerundia, a také jaké respondentní prostředky odpovídají španělským gerundiím vyskytujícími se v beletristických textech přeložených z češtiny. Následné výsledky budou porovnány mezi sebou.

V úplném závěru kapitol každého ze zkoumaných gerundií bude graficky znázorněn kvantitativní výskyt jednotlivých respondentních prostředků z textů španělských, a zvláště z textů českých. Poté budou ekvivalenty z českých a španělských textů porovnány mezi sebou. K přehlednému znázornění nám poslouží grafy s popisky a komentáři. Je však nutné dodat, že českých textů přeložených do španělštiny, ve kterých byly zkoumány respondentní prostředky všech tří zkoumaných gerundií, bylo mnohem méně než textů španělských přeložených do češtiny. Výsledky díky tomu nemusí být tak přesné, jako kdybychom měli k dispozici podobný počet výskytů v textech českých i španělských.

2.1. Český národní korpus (ČNK)

Český národní korpus je projekt, který byl založený v roce 1994 za účelem vytvořit a zpřístupnit jazyková data velkého rozsahu v elektronické formě korpusů. V současnosti umožňuje přístup k více jak třem miliardám slov, a to v korpusech synchronních, diachronních, mluvených, psaných, paralelních i jednojazyčných. Projekt je provozován pracovníky FF UK, přičemž na sběru materiálů se podílí i více než dvě stovky externistů z celé České republiky.

V této práci bude konkrétně využíván paralelní korpus InterCorp v12 a jeho aplikace KonText. Jako první je nutné se na webových stránkách přihlásit, a to z důvodu, aby byl korpus plně funkční. Dále si zvolíme aplikaci KonText, ve které si jako hlavní korpus navolíme InterCorp v12 – Spanish a jako zarovnaný korpus zvolíme InterCorp v12 – Czech.

The screenshot shows the search interface for the InterCorp v12 - Spanish corpus. At the top, there is a search bar with the text "Hledat v korpusu" and a help icon. Below the search bar, the selected corpus "InterCorp v12 - Spanish" is displayed with a star icon. There are several utility links: "Pokročilý dotaz" (with a dropdown arrow), "Klávesnice", "Předchozí dotazy", and "Interpretace dotazu". A large search input field is present, followed by a green search button with a magnifying glass icon. A tip box below the search field explains that a colored token with a symbol has modified parameters based on the interaction and suggests using the "interpretace dotazu" function for more information. Below the tip, there are two expandable sections: "Upřesnit parametry" and "Zarovnané korpusy". The "Upřesnit parametry" section contains three options: "Shoda velikosti písmen" (with a toggle switch), "Povolit regulární výrazy" (with a toggle switch), and "Výchozí atribut: word" (with a dropdown menu). The "Zarovnané korpusy" section is currently collapsed. At the bottom, the selected corpus "InterCorp v12 - Czech" is shown with a blue and red icon.

Dále je třeba omezit hledání, a to konkrétně pomocí specifikace `text.group`, kde si navolíme `core`, tedy pouze beletristické texty, a poté pomocí specifikace `text.scr_lang`, kde zvolíme `es`. Tímto způsobem získáme výsledky ze španělských textů překládaných do češtiny, vyskytujících se právě a jen v beletrii.

Zarovnané korpusy	text.group	text.timetype
Zahrnuty budou pouze texty nalezené současně i v následujících korpusech: ☒ InterCorp v12 - Czech	☐ Acquis 31 339 054 ☒ Core 30 101 994 ☐ Europarl 18 069 598 ☐ PressEurop 3 307 859 ☐ Subtitles 50 089 422 ☐ Syndicate 6 300 385	☐ discussions - transcripts 18 069 598 ☐ drama 75 102 ☐ fiction 29 322 240 ☐ journalism - commentaries 8 634 756 ☐ journalism - news 973 488 ☐ legal texts 31 339 054 ☐ nonfiction 690 921 ☐ other 2 821 ☐ poetry 10 910
text.srclang	text.original	text.translator
☐ ct 251 ☐ da 483 021 ☐ de 4 051 861 ☐ el 545 624 ☐ en 50 415 384 ☒ es 13 286 990 ☐ et 100 972 ☐ fa 16 801 ☐ fi 572 389	☐ 91 036 720 ☐ No 35 326 895 ☐ Yes 12 844 697	☐ 121 195 313 ☐ Abelenda, Francisco 57 646 ☐ Abella, Rafael 33 109 ☐ Álvarez Flórez, J. M.; Pérez, Ángela 159 682 ☐ Álvarez Villalain, Damián 183 975 ☐ Arnau, Àngel 201 148 ☐ Azaola, Juan Ramón 38 569 ☐ Baggethun, Kirsti; Lorenzo, Asunción 252 833 ☐ Belén Costas, Ana 170 231

V takto předpřipraveném korpusu zbývá už jen zadat vyhledávané slovo, v našem případě, *saliendo*.

Hledat v korpusu

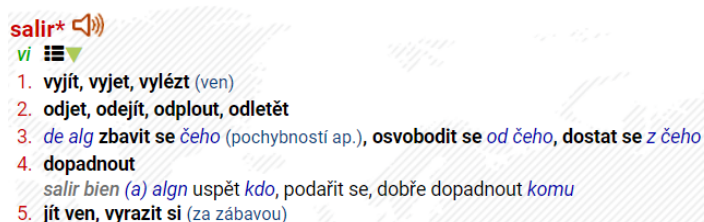
InterCorp v12 - Spanish ☆

Pokročilý dotaz | Klávesnice | Předchozí dotazy | Interpretace dotazu

TIP Barevně zvýrazněný token se symbolem ozubeného kolečka má pozměněné parametry na základě vaší interakce. Použijte funkci 'interpretace dotazu' pro podrobnější informace. [\(další tip\)](#)

2.2. Respondentní prostředky gerundia *saliendo*

Sloveso *salir* zastupuje v této práci kategorii sloves vyjadřujících pohyb. Jeho slovníkovým ekvivalentem podle vydavatelství knih se zaměřením na češtinu a cizí jazyky *Lingea* (internetový odkaz: <https://slovníky.lingea.cz/spanelsko-cesky/salir>) jsou nejčastěji slova: *vyjít, odjet, dostat se, dopadnout a jít ven* (viz následující printscreen).

Jedná se však o infinitiv slovesa *salir*, ne o tvar gerundia, což považuji za důležité

za zmínění zejména proto, že na základě teoretické části předpokládáme, že gerundium na sebe může vázat další větné členy, neboť bývá používáno v konkrétních promluvách. Z tohoto důvodu lze tedy uvažovat, že bezprostřední kontext může význam daného slovního tvaru modifikovat, a to může poté ovlivnit způsob překladu. Internetový paralelní korpus InterCorp uvádí, že nejčastěji je sloveso ve tvaru infinitivu překládáno do češtiny slovesem *vyjít* (14,8%) a poté jako *ven* (10,3%). Jako další časté překlady pak uvádí tvary *jít*, *odejít* a *dostat* (viz následující printscreen).

Překlad do češtiny užitím slovesa *vyjít* není nijak překvapivý. Jedná se o infinitiv slovesa s předponou *vy-*, která naznačuje směr *ven*, a odpovídá tedy výše zmiňovanému *jít ven*.

Druhý, nejčastější výskyt, by se však na první pohled mohl zdát lehce zavádějící, protože k překladu verba nebylo taktéž využito *verbum*, jak tomu obvykle bývá, nýbrž *adverbium*. Ze slovního spojení *jít ven* bylo vypuštěno sloveso *jít* a zůstalo pouze *adverbium ven*, které, stejně jako u slovesa *vyjít*, vyjadřuje směr pryč.

Na internetových stránkách InterCorpu jsem vyhledala slovesný tvar *saliendo* s tím, že jsem vyeliminovala opisné slovesné vazby. Jinými slovy, hledání bylo vygenerované tak, aby se ve výskytech nevyskytovala perifrastická gerundia. Perifrastické formy byly vyeliminovány pomocí funkce „negativní filtr“ do které byly manuálně zadány všechny tvary sloves pojících se s gerundiem, které dohromady tvoří perifrastická gerundia. Po vydání tohoto příkazu (negativní filtr) se počet výsledků respondentních prostředků *saliendo* ze španělských textů zmenšil z původních 279 na 143. U textů českých bylo z původních 34 výskytů, které zahrnovaly i perifrastická gerundia, analyzováno 17 neperifrastických výskytů ekvivalentů gerundia. Výsledky byly pro jistotu zkontrolovány i manuálně, a to z důvodu, aby se ve výskytech nenaskytlá chyba.

Oba tyto výskyty budou v dalších podkapitolách demonstrovány na několika příkladech excerpovaných z paralelního korpusu InterCorp v12. Uvedeny budou příklady, kdy k překladu gerundia byla využita slovesa, což se ukázalo být nejčastějším způsobem překladu gerundia, ale i případy, kdy byly k překladu gerundia využity jiné slovní druhy.

Pro úplnost s teoretickou částí, ve které je velmi okrajově zmíněna existence perifrastických gerundií, jsem si dovolila uvést jeden příklad perifrastického gerundia i v části praktické. Konkrétně tvar *estar + gerundium*, který je nejčastěji se vyskytující formou perifrastických gerundií.

(1) *En cambio los mercaderes y prestamistas se hacían ricos, como un paisano dedicado a lavar ropa, quien en pocos meses pudo construirse una casa de material sólido y ya **estaba pensando** regresar a China, comprar varias esposas y dedicarse a producir hijos varones, o el otro que prestaba dinero en un garito a diez por ciento de interés por hora, es decir, más de ochenta y siete mil por año.*

*Obchodníci a lichváři naopak bohatli, stejně jako jeden Taiův krajan, který si vydělával praním prádla a za několik měsíců si mohl postavit dům z dobrého materiálu a už **pomýšlel** na to, že se vrátí do Číny, koupí si několik manželek a bude plodit mužské potomky; nebo jiný, který půjčoval peníze v jednom hráčském doupěti s desetiprocentním úrokem na hodinu, což bylo více než osmdesát sedm tisíc za rok. (Isabel Allende, *Hija de la fortuna*, přeložila: Monika Baďurová, Praha, 2004.)*

V tomto konkrétním příkladu (1) je užit tvar *estaba pensando*. Jsme zde odkázáni do minulosti a překladatel tedy jako respondentní prostředek použil tvar *pomýšlel*. Pravděpodobně by zde mohl být možný i překlad slovesem *přemýšlel*. Jednalo by o rozdílnou předponou, kde by místo předpony *po-* byla použita předpona *pře-*, ale kořen slova by byl zanechán. Nicméně vzhledem k tomu, že je úryvek vyňat z knihy, mohl se překladatel snažit zachovat také konzistenci s jinými překlady od Isabel Allende, nebo mohla být jeho volba ovlivněna jinými proměnnými. Také by jako možný respondentní prostředek mohl být tvar slovesa *myslet*, který

by se také mohl zdát vhodným. Nicméně tvar *pomyslet* ve čtenáři spíše vzbuzuje jistou durativnost, jistý průběh a důraz na činnost než tvar *myslet*, který je spíše užívám k označení děje, který netrval nijak dlouho.

I když tato práce není soustředěná na perifrastické užití gerundií, tento příklad nám zde slouží jako názorná ukázka toho jak by takový překlad daného *estar + gerundium* mohl vypadat. Více se v této práci k slovesným perifrázím však vracet nebudeme.

2.2.1. Respondentní prostředky gerundia *saliendo* ze španělských textů

Na dalších příkladech bude již demonstrován překlad neperifrastických případů výskytu gerundia *saliendo*, a to z beletristických textů z paralelního internetového korpusu InterCorp.

- (2) *Tal era el caso del mensajero que, después de varios fracasos, entrando y saliendo por cuanta puerta se le presentaba a uno y otro lado de la calle del Asno Ciego, decidió romper el silencio matinal, vociferando el nombre de Dirk van Mander.*

*To byl i případ posla, který se po několika neúspěšných pokusech, kdy vešel a vyšel mnoha dveřmi, vyskytujícími se na jedné či druhé straně ulice U Slepého osla, rozhodl porušit ranní ticho a zakřičel jméno Dirka van Mandera. (Federico Andahazi, *El secreto de los flamencos*, přeložila: Marie Jungmannová, Praha, 2003.)*

V tomto prvním příkladě (2) se vyskytuje sloveso *vyjít* v jednotném čísle osoby třetí rodu mužského v minulém čase. Jedná se o tedy o tvar slovesa *vyšel*, kterým překladatel poukazuje na fakt, že děj již proběhl.

- (3) *Forest tomó buena nota de todo, y al terminar vio a un hombre con un pequeño rastrillo saliendo de la casa.*

*Forest si všechno pečlivě poznamenal, a když skončil, uviděl, jak z domu vychází muž s malými hráběmi. (Juan Marsé, *La muchacha de las bragas de oro*, přeložila: Marie Jungmannová, Praha, 2010.)*

V druhém příkladu (3) se sloveso *vyjít* vyskytuje v čase přítomném, konkrétně v osobě třetí jednotného čísla. Jedná se o sloveso nedokonavé (imperfektum), tudíž je kladen důraz na průběh činnosti, kterou sloveso vyjadřuje.

(4) *¿ Qué vaca muerta?, dice saliendo del cuartocho .*

Jaké mrtvé krávé? říká, vycházeje ze svého útulku. (Augusto Roa Bastos, *Yo el supremo*, přeložil: Josef Forbelský, Praha, 1982.)

V další ukázce (4) je gerundium přeloženo pomocí přechodníku přítomného. Překladaři se zde povedlo zachovat skutečnost dvou současně probíhajících dějů. Mluvčí ve stejném okamžiku něco říká a zároveň odněkud vychází. Konkrétně v tomto příkladě říká *¿ Qué vaca muerta?*, v překladu do češtiny *Jaké mrtvé krávé?*, a v tentýž okamžik promluvy vychází ze svého útulku.

Pokud by zde jako respondentní prostředek nebyl zvolen přechodník přítomný, ale například minulý čas daného slovesa v třetí osobě čísla jednotného, byl by posunut význam sdělení. Věta by tak mohla znít:

Jaké mrtvé krávé? řekl a vyšel ze svého útulku.

Děje by v tomto případě neprobíhaly současně, nýbrž postupně. Nejprve by mluvčí něco řekl a až poté by vyšel.

(5) *Saliendo del edificio me fijé en el reloj del esnac de la entrada del súper: las cinco y media, iba bien de tiempo.*

Když jsem vycházel z budovy, zavadil jsem pohledem o hodiny nad snack barem u vchodu do supermarketu: půl šesté, mám čas. (Pablo Tusset, *Lo mejor que le ouede pasar a un cruasán*, přeložil: Ondřej Nekola, Praha, 2007.)

V tomto případě (5) je průběh činnosti, tedy průběh vycházení, vyjádřen pomocí českého slovesa *vycházet*, konkrétně ve tvaru *vycházel*. K zdůraznění průběhu onoho vycházení zde byla použita podřadící spojka „když“, která nám v češtině uvozuje vedlejší větu, ve které je vyjádřen děj, který přerušuje děj hlavní věty.

(6) - *Tendrá dote - replicó Miss Rose, saliendo de la cama a trastabillones y dando*

unos pasitos de ciega, desgreñada y descalza.

“ *Bude mít věno, ” odpověděla Miss Rose, která klopýtavě **vstala** z postele a poslepu ušla pár krůčků, rozcuchaná a bosá.* (Isabel Allende, *Hija de la Fortuna*, přeložila: Monika Baďurová, Praha, 2004.)

Tento příklad (6) je prvním, z těch, ve kterých bylo k překladu gerundia *saliendo* využito jiné sloveso než jít či chodit, nebo jejich odvozené tvary. V tomto případě se jedná o sloveso *vstát* ve třetí osobě čísla jednotného v čase minulém. Použití tohoto slovesa v překladu je adekvátní, a je díky němu zachována plynulost. Pokud by překladatel uvedl v překladu *vyšla z postele*, zřejmě by byl čtenář schopen pochopit o jaký děj se jedná, ale rodilý mluvčí by tuto větu takto neformuloval. Jednalo by tedy o gramatickou správnost, ale ze sémantického pohledu by toto užití nebylo vhodné.

(7) *A pesar de la lentitud aterradora de este proceso, sé que estás **saliendo** paso a paso del abismo donde has estado perdida por varios meses y que un día de esto s te conectarás con el presente.*

*Ačkoli je ten proces strašlivě pomalý, vím, že se krůček po krůčku **drápeš** z propasti, do níž ses na dlouhé měsíce propadla, a že se jednoho dne zase vrátíš do přítomnosti.* (Isabel Allende, *Paula*, přeložila: Anežka Charvátová, Praha, 1998.)

Jako další (7) jsem uvedla taktéž příklad překladu jiným slovesem, konkrétně tvarem *drápeš*, tedy třetí osobou jednotného čísla rodu ženského v čase přítomném od slovesa *drápat*. I zde si můžeme povšimnout, že je pomocí spojení slovesa s předložkou *z* vyjadřován směr pryč, ven.

(8) *y en caso de edificar en la ribera de un río, dispongan la población de forma que **saliendo** el sol dé primero al pueblo que en el agua ”.*

Zakládejte osady ve střední nadmořské výšce, na místech otevřených větrům ze severu a z jihu, a pokud by tam měla být pohoří a kopce, necht' jsou na východní

a západní straně, a budete - li stavět domy na břehu řeky, rozmístíte je tak , aby slunce při východu ozářilo nejdříve obydlí a potom vodu. " (Isabel Allende, *Inés del alma mía*, přeložila: Monika Baďurová, Praha, 2009.)

V dalším výskytu (8) bylo gerundium přeloženo substantivem *východ* v šestém pádě, přesněji ve tvaru *východu*. Gerundium tedy nebylo přeloženo slovesem, jak tomu většinou bývá. Počet výskytů podstatných jmen jako respondentních prostředků *saliendo* byl však u překladu ze španělských textů nízký, výskyty byly pouze dva.

- (9) *Fuera de sus facies, del hundimiento insondable de sus ojos, y del afilamiento terroso de la nariz, algo sobre todo atrajo mi mirada: sus manos, saliendo a medias del puño de la camisa, descarnadas y con las uñas azules; los dedos lívidos y pegados que comenzaban a arquearse sobre la sábana.*

Kromě jeho obličeje, hluboce zapadlých očí a hrůzně zašpičatělého nosu upoutaly můj pohled zejména jeho ruce, vyčnívající z manžet košile, vyhublé, s modrými nehty a sinálými upocenými prsty, které se začínaly křečovitě zatínat do prostěradla. (Horacio Quiroga, *Cuentos*, přeložil: Jiří Rausch, Praha, 1978.)

V dalším příkladě (9) bylo *saliendo* přeloženo adjektivem *vyčnívající*. Gerundium tedy opět nebylo přeloženo slovesem, ale, v tomto případě, adjektivem. Tento případ v této práci doposud nebyl demonstrován, protože se jedná o výskyt velmi ojedinělý. V naprosté většině případů bývá sloveso překládáno slovesem a přídavné jméno přídavným jménem. Nicméně najdou se případy, jako například tento, kdy je potřeba strukturu věty v překladu přizpůsobit cílovému jazyku tak, aby odpovídal významu původního jazyka, a některé slovní druhy se tomu proto musí přizpůsobit. Počet adjektiv jako ekvivalentů gerundia *saliendo* ve španělských textech je, s porovnáním s ostatními zkoumanými gerundii, překvapivě vysoký (17 výskytů).

- (10) *Una paciente me decía que no toleraba que su marido disfrutara saliendo con sus amigos, que si él realmente la quería, elegiría salir siempre con ella*
Jedna klientka se mi svěřila s tím, že nedokáže tolerovat, když si manžel vyrazí pobavit se s kamarády. Kdyby ji prý opravdu miloval, pak by chodil ven jedině

s ní. (Jorge Bucay, Silvia Salinas, *Amarse con los ojos abiertos*, přeložila: Ilona Staňková, Praha, 2009.)

V tomto příkladu (10) je ekvivalentem *saliendo* sloveso vyrazit, konkrétně ve tvaru *vyrazí*. Jedná se tedy o budoucí čas osoby třetí jednotného čísla s předponou *vy-*, která zde opět vyjadřuje směr ven.

- (11) *Sus movimientos alrededor de la mesa, entrando y **saliendo** del lado iluminado de la habitación, se asemejan a los de un gorila.*

*Jak se pohybuje kolem stolu, přechází do osvětlené části místnosti a zase **zpět** do šera, podobá se gorile.* (Roberto Bolaño, *El Tercer Reich*, přeložila: Anežka Charvátová, Praha, 2013.)

V tomto výskytu (11) je respondentním prostředkem *saliendo* adverbium *zpět*. Jedná se o slovní druh, který byl jako ekvivalent gerundia ve španělských textech excerpovaných z paralelního korpusu InerCorp použit velmi málo. Výskyty byly pouze dva.

- (12) *El juego marcaba que la elegida debía colocarse al pie del talud, **saliendo** de la sombra de los sauces, y esperar el tren de las dos y ocho que venía del Tigre.*

*Podle pravidel hry musela ta, na kterou to padlo, **vylézt** ze stínu vrb, postavit se na úpatí náspu a počkat na vlak ve dvě osm, který přijížděl z Tigre.* (Julio Cortázar, *Final del Juego*, přeložila: Mariana Housková, Brno, 2002.)

V dalším příkladě této kapitoly (12) bylo gerundium přeloženo infinitivem *vylézt*. Sloveso se vyskytuje s předponou *vy-*, která nám, stejně jako v předchozích příkladech (2,3,4,5,9,10) naznačuje směr ven.

- (13) *El taxi ya estaba dando la vuelta a la esquinar pero pude ver SU mano, **saliendo** por la ventanilla y diciéndome adiós.*

Taxík už zahýbal za roh, ale ještě jsem zahlédla JEHO ruku, jak mi mává z okénka. (Pedro Almodóvar, *Patty Diphusa y otros textos*, přeložila: Anežka Charvátová, Praha, 2004.)

V posledním příkladě (13) se jedná o výskyt, ve kterém nelze určit konkrétní ekvivalent gerundia *saliendo*. Překlad textu byl upraven češtině a respondentní prostředek v tomto případě není dohledatelný. Jedná se tedy o první výskyt tzv. případu „X“, kterými jsou v této práci označovány příklady kdy překladatel gerundium nepřekládal, nebo jej přeložil do češtiny takovým způsobem, že jej nahradil jiným slovem či ustálenými slovními spojeními, a původní význam gerundia je těžko dohledatelný (jedná se o tzv. „vypuštění“ překladu).

2.2.2. Respondentní prostředky *saliendo* z českých textů přeložených do španělštiny

V následujících výskytech se budeme taktéž zabývat respondentními prostředky španělského gerundia, Rozdíl bude však v tom, že se bude jednat o texty české, které byly přeloženy z českého do španělského jazyka, u kterých budou analyzovány respondentní prostředky španělského gerundia.

Při takto vyhledávaném tvaru *saliendo* se nám v paralelním korpusu InterCorp v12 objeví pouze 20 výskytů. Tyto výskyty byly taktéž zkontrolovány manuálně, aby se předešlo nechtěným výskytům, v našem případě zejména výskytům perifrastických gerundií.

(14) *Nazdar! - contestó Ságner **saliendo** del edificio.*

*" Tedy nazdar!" odpověděl Ságner a **vyšel** před budovu nádražního velitelství. (Jaroslav Hašek, *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války*, přeložil: Alfonsina Janés Nadal, Praha, 1996.)*

V prvním výskytu této kapitoly (14) je respondentním prostředkem sloveso *jít* ve tvaru *vyšel*. Sloveso se zde vyskytuje s předponou *vy-*, která nám naznačuje směr ven. Obdobně tomu bylo i v kapitole 2.2.1., kdy sloveso *vyjít* bylo nejčastějším respondentním prostředkem.

(15) *HALLEMEIER (**Saliendo** de la ventana):*

*HALLEMEIER (**obráť** se od okna): (Karel Čapek, *R.U.R.*, přeložil: Consuelo*

Vázquez de Praga, Madrid, 1966.)

(16) *ALQUIST (Saliendo): Morir.*

ALQUIST (odchází): Zemřít. ((Karel Čapek, *R.U.R.*, přeložil: Consuelo Vázquez de Parga, Madrid, 1966.)

Výše uvedené dva příklady (15,16) si dovoluji okomentovat najednou. Oba výskyty jsou z knihy *R.U.R.* od Karla Čapka a v obou výskytech se jedná o scénickou poznámku. S největší pravděpodobností byly právě z tohoto důvodu zvoleny překladatelem možnosti překladu slovesa do budoucího času osoby třetí čísla jednotného (15) a do přítomného času prostého osoby třetí čísla jednotného (16). Aby tím tedy byla zachována přítomnost okamžiku a způsob psaní scénických poznámek.

(17) *que un grupo se pondría junto al acuario y sus peces, como con interés por enterarse, mientras otro grupo aparecería saliendo del bosquecillo de abedules y se aproximaría corriendo a los obreros que discutirían y cantarían la canción patriótica « Dominaremos el viento , la lluvia ... » .*

*A pak pomocník režie přivedl hutnické učně a ukazoval, jak budou dělat pozadíčko Svačiny na našich závodech, jak jedna skupina bude stát nad akvárií s rybičkami a se zájmem se budou vzdělávat, zatímco druhá skupina vyběhne z březového hájíčku a bude přibíhat k diskutujícím dělníkům a zpívat budovatelskou píseň Poručíme větru, dešti ... (Bohumil Hrabal, *Inzerát na dům, ve kterém už nechci bydlet*, přeložili: Jana Stancel, Clara Janés; Barcelona, 1989.)*

V této ukázce (17) bylo gerundium *saliendo* přeloženo do češtiny časem budoucím. Jedná se zde o popis děje, který ještě nebyl uskutečněn, a proto je zde naprosto srozumitelné využití slovesa v budoucím čase jako respondentního prostředku.

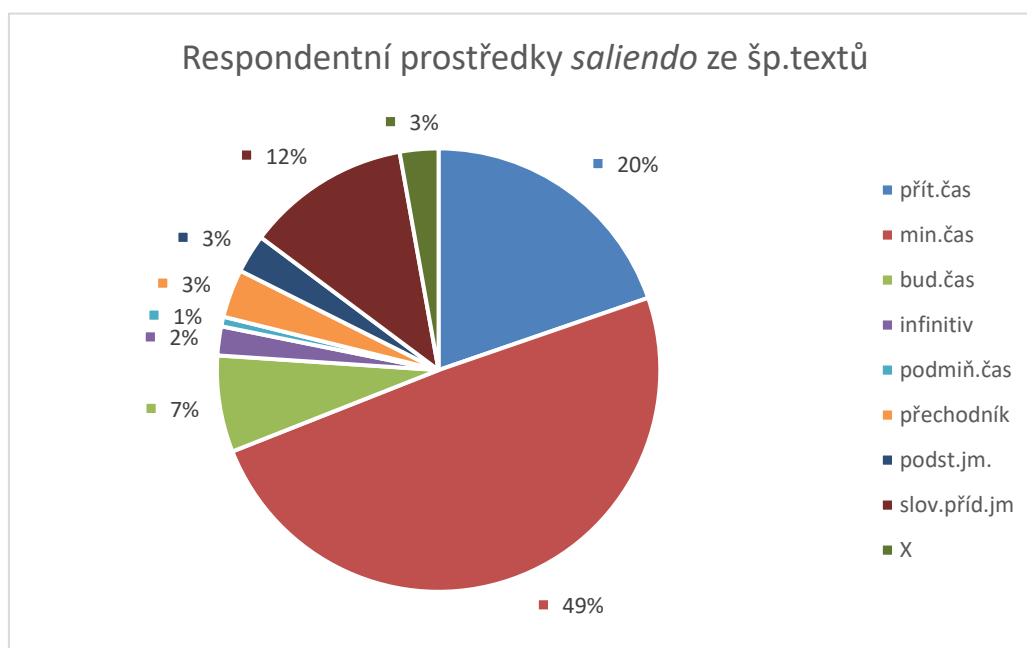
(18) *Fuera de sus facies, del hundimiento insondable de sus ojos, y del afilamiento terroso de la nariz, algo sobre todo atrajo mi mirada: sus manos, saliendo a medias del puño de la camisa, descarnadas y con las uñas azules; los dedos lívidos y pegados que comenzaban a arquearse sobre la sábana.*

Kromě jeho obličeje, hluboce zapadlých očí a hrůzně zašpičatělého nosu upoutaly můj pohled zejména jeho ruce, vyčnívající z manžet košile, vyhublé, s modrými nehty a sinálými upocenými prsty, které se začínaly křečovitě zatínat do prostěradla (Horacio Quiroga, Cuentos, Jiří Rausch, Praha, 1978.)

Ve výše uvedeném příkladě (18) bylo gerundium přeloženo přídavným jménem *vyčnívající*. Jedná se o volbu překladatele, kdy zvolil překlad slovesa adjektivem a ne slovesem, jak tomu je ve většině případů. Pokud by bylo k překladu taktéž zvoleno sloveso, mohla by věta znít např.: „..., které vyčnívaly z manžet košile...“

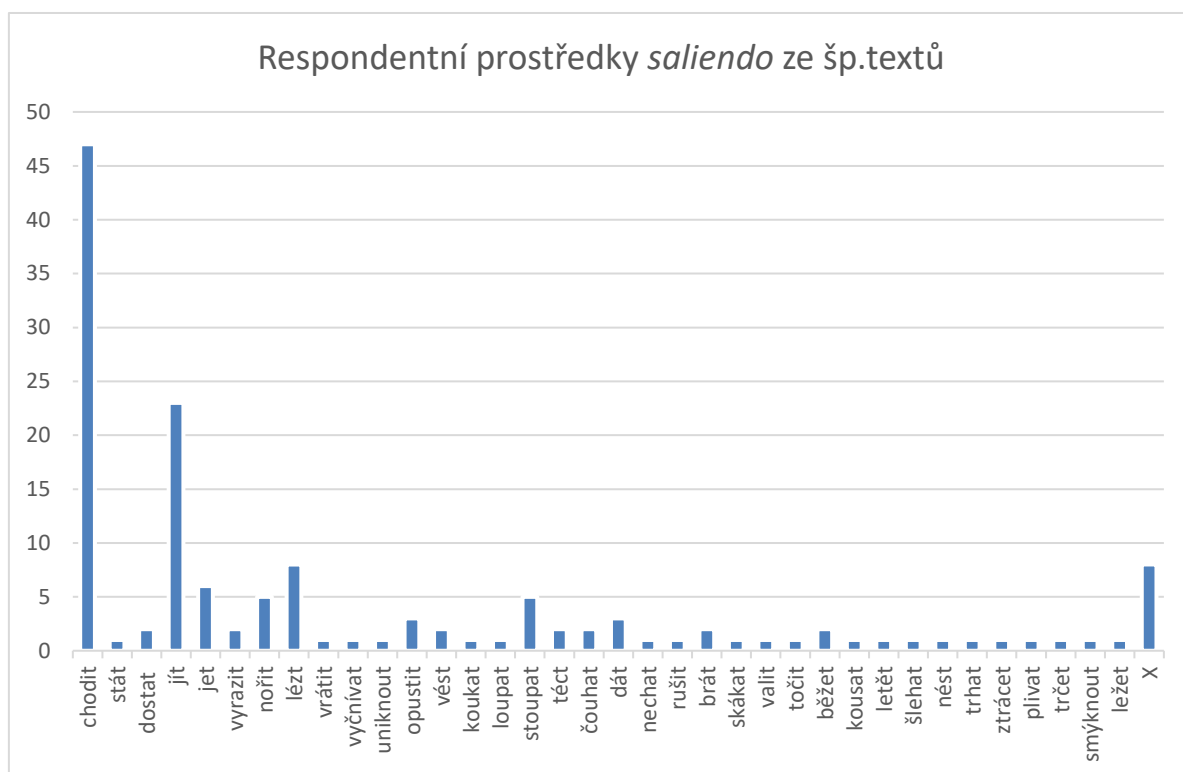
2.2.3. Závěr k *saliendo*

V kapitole 2.2.1. praktické části jsme se zabývali respondentními prostředky španělského gerundia *saliendo* v překladech ze španělských textů do textů českých. Počet výskytů jednotlivých respondentních prostředků, které uvádí internetový korpus InterCorp je znázorněn v následujících dvou grafech.

V prvním grafu je znázorněn výskyt časů, ve kterých se respondentní prostředky gerundia *saliendo* vyskytují. Můžeme tedy vidět, že *saliendo* bývá nejčastěji překládáno užitím minulého času, a to téměř v 50 %. Jsou zde také uvedena

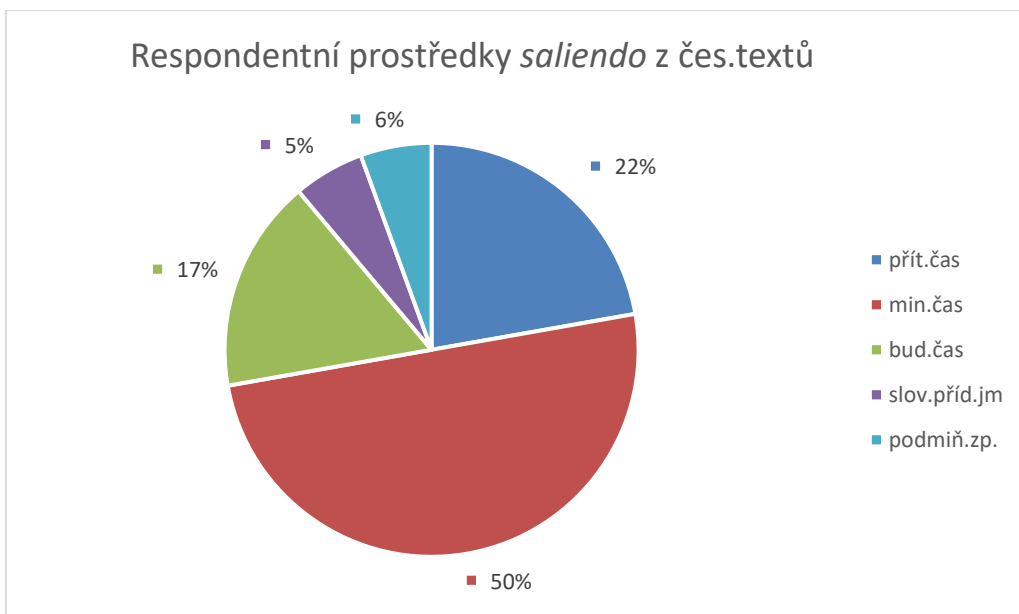
podstatná jména, slovesná přídavná jména a případy „X“. Tyto případy jsou zde uvedeny z důvodu demonstrace všech způsobů překladů, které byly překladateli užity.

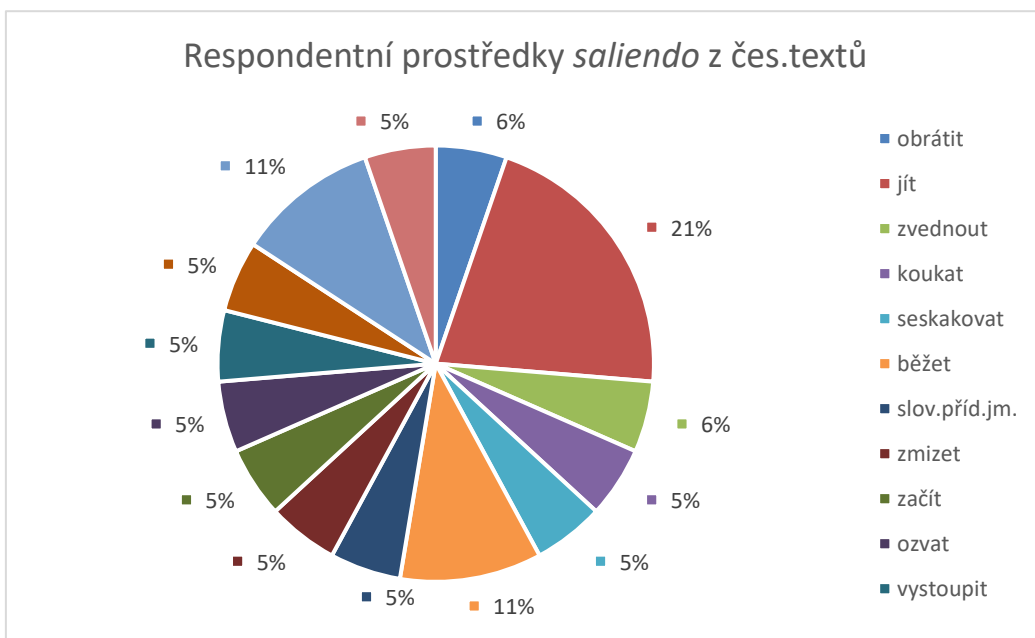
Pro znázornění četnosti jednotlivých sloves jsem zvolila graf sloupcový, a to z důvod lepší přehlednosti. Dle znázornění můžeme vidět, že nejčastějším ekvivalentem *saliendo* je sloveso *chodit* a poté sloveso *jít*.

Časté byly také případy „X“, jejichž označení bylo vysvětlené již výše (viz příklad 13).

V následující kapitole jsme se pak zabývali výskytem jednotlivých respondentních prostředků gerundia *saliendo* v textech, které byli přeloženy z jazyka českého do jazyka španělského. Počet výskytů konkrétních respondentních prostředků je taktéž znázorněn ve dvou grafech.

V prvním grafu je opět znázorněno jakými časy bylo gerundium překládáno a je zde přidán prvek *slovesná přídavná jména*. Ta byla do tabulky přidána po zjištění, že v některých případech, které, byť nejsou tak četné, se gerundium překládá právě adjektivem. Cílem, který zde sledujeme, je graficky podchytit o jaké množství případů se jedná, a že nejčastěji využívané respondentní prostředky jsou v čase minulém.

V grafu druhém je uvedena četnost výskytu jednotlivých sloves, která jsou vždy uvedena v infinitivu, ve svém základním tvaru. Slovesná přídavná jména jsem do tohoto grafu zavedla taktéž, aby byla viditelná četnost jejich výskytu oproti

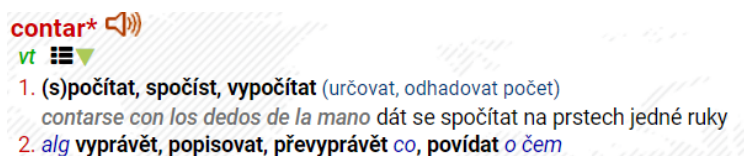
slovesům. Také jsem zvolila graf výsečový, ne sloupcový, jako v předchozí kapitole, a to z důvodů menšího počtu různých sloves.

V obou případech, myšleno tím české i španělské texty se kterými bylo pracováno, se jednalo o beletristické texty, ze kterých byla odstraněna perifrastická gerundia, protože tato práce je zaměřena na neperifrastické gerundium a jeho respondentní prostředky. Pro úplnost byl v úvodu praktické část uveden pouze jeden příklad. V překladech gerundia *saliendo* ze španělských textů jsme se setkali z případy, kdy ekvivalent gerundia při překladu zanikl. Naopak, v překladech z českých textů, jsme se s tímto jevem neselekali. Je však nutné podotknout, že důvodem může být nízká četnost českých vzorků, kterých bylo oproti španělským výrazně méně.

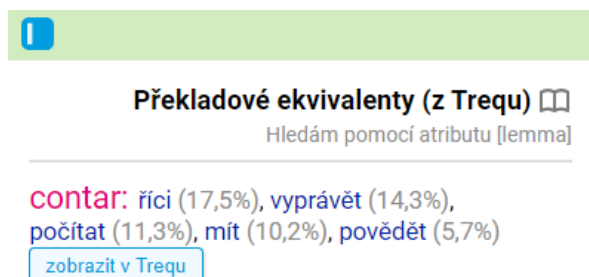
V překladech českých textů bylo nejčastnějším respondentním prostředkem gerundia *saliendo* sloveso *jít*. Naopak v překladech španělských textů se jednalo o sloveso *chodit* a až poté, na druhém místě, o sloveso *jít*. V obou případech však bylo gerundium *saliendo* překládáno užitím minulého času.

2.3. Respondentní prostředky gerundia *contando*

Sloveso *contar* zastupuje v této práci kategorii sloves užívaných k mluvě. Slovníkovým ekvivalentem *contando* jsou podle *Lingea* (<https://slovniky.lingea.cz/spanelsko-cesky/contar>) nejčastěji slova: *(s)počítat*, *vypočítat*, *vyprávět* či *povídat* (viz následující printscreen).

Internetový paralelní korpus InterCorp uvádí, že nejčastěji je sloveso *contar* překládáno slovesy *řici* (17,5%), poté jako *vyprávět* (14,3%) a dále jako *počítat*, *mit* a *povědět* (viz printscreen).

Překlad do češtiny užitím slovesa *řici* sice neodpovídá konkrétnímu překladu, který uvádí internetový slovník *Lingea*, ale není překvapivý. Sloveso *contar* slouží

k oznámení, řečení či vyprávění nějaké skutečnosti, a české sloveso *řici*, které je velmi používané přesně pro tyto účely, mu tedy adekvátně odpovídá. Jedná se o infinitiv slovesa, bez jakýchkoli předpon.

Druhým nejčastějším výskytem, který uvádí InterCorp, je sloveso *vyprávět*. Jedná se o sloveso, které nese předponu *vy-*, která byla přidána ke kořenu slova *pravit*.

Gerundium *contando* se však překládá i slovesy, které nepoužíváme k vyjádření řeči. Odpovídá například českému počítat. V této práci bylo však toto gerundium vybráno jako zástupce *sloves dicendi*, a z tohoto důvodu budou jiné ekvivalenty, jako např. zmiňované sloveso *počítat*, z výzkumu odstraněny.

Výše uvedené výskyty budou, spolu s dalšími možnými respondentními prostředky gerundia *contando*, demonstrovány na několika příkladech vyjmutých z paralelního korpusu InterCorp v12. Nejprve budou uvedeny příklady respondentních prostředků *contando* ze španělských textů a poté z textů českých. Obě kapitoly budou v závěru opět vzájemně porovnány pomocí grafických znázornění. Výskytů respondentních prostředků *contando* z českých textů přeložených do španělštiny bylo opět méně než respondentních prostředků *contando* z textů španělských, a porovnání díky tomu nemusí být tak přesné, jako kdybychom měli k dispozici stejný počet výskytů u obou textů.

2.3.1. Respondentní prostředky *contando* ze španělských textů

Na následujících příkladech bude již demonstrován překlad neperifrastických případů výskytu gerundia *contando* ze španělských beletristických textů z paralelního internetového korpusu InterCorp. Po vydání příkazu negativní filtr byla z původních 279 výskytů odstraněna perifrastická gerundia a slovesa, která nepatří do skupiny *sloves dicendi*. K analýze nám zbylo 40 výskytů.

- (19) *Nunca supe para qué me contrataron ni cuál fue el arreglo comercial entre el patrón y mi Madrina, pasaba casi todo el día ociosa, correteando por el jardín, escuchando la radio, soñando con las habitaciones clausuradas o **contando** historias de aparecidos a los demás empleados a cambio de golosinas.*

Nikdy jsem se nedověděla, proč si mě vlastně najali ani v čem spočívalo obchodní ujednání mezi pánem a mou kmotrou, trávil jsem totiž celé dny v zahálce,

*pobíhala po zahradě, poslouchala rádio, snila o zamčených pokojích či výměnou za laskominy **vyprávěla** služebnictvu historky o přízracích.* (Isabel Allende, *Eva Luna*, přeložila: Alena Jurionová, Praha, 2006.)

V prvním příkladu (19) se jako respondentní prostředek gerundia *contando* vyskytuje tvar *vyprávěla*. Jedná se o sloveso *vyprávět* v minulém čase v osobě třetí jednotného čísla. Můžeme si zde povšimnout také prefixu *vy-*, se kterým se sloveso vyskytuje.

- (20) *Poco después, sentada a la mesa y rodeada por esa saludable tribu, con un cachorro de perro policial a los pies y un trozo de pernil con puré de patatas dulces en la boca, me sentí tan lejos del Penal de Santa María, de Huberto Naranjo y de las granadas de Materia Universal, que cuando encendieron el televisor para ver las noticias y apareció un militar **contando** los pormenores de la fuga de los nueve guerrilleros, tuve que hacer un esfuerzo para comprender sus palabras.*

*Když jsem o něco málo později seděla za stolem, obklopena vši tou zdravou cháskou, u nohou mi leželo štěně ovčáka a z talíře se na mě smál kus stehýnka zabořený do kaše ze sladkých brambor, cítila jsem se od káznice Santa María, Huberta Naranja i granátů z Univerzální hmoty na míle daleko. Při televizních zprávách se na obrazovce objevil muž v uniformě a začal **líčit** podrobnosti útěku všech devíti partyzánů. Musela jsem vynaložit veškeré úsilí, abych jeho slova pochopila.* (Isabel Allende, *Eva Luna*, přeložila: Alena Jurionová, Praha, 2006.)

V druhém příkladu (20) bylo gerundium přeloženo slovesem *líčit*. Jedná se o sloveso v infinitivu, jehož výskyt jako ekvivalentu gerundia nebyl příliš častý (3 výskyty slovesa *líčit*, 10 výskytů sloves v infinitivu).

- (21) *Pero mal le subían las palabras a la boca, al pensar que las primeras arrastrarían a tantas y tantas más que el alba lo sorprendería allí, sentado en el mismo diván, **contando** siempre.*

Špatně mu však stoupala slova do úst, když pomyslel, že první z nich vyvolají tolik a tolik dalších, že ho tam svítání zastihne, jak sedí na témž divanu a pořád ještě vypráví. (Alejo Carpentier, *El siglo de las luces*, přeložil: Eduard Hodoušek, Praha, 1969.)

V dalším příkladu (21) bylo gerundium přeloženo za použití přítomného času. K překladu bylo použito sloveso vyprávět, přesněji tvar vypráví.

(22) *Y se hacen méritos **contando**.*

A vyprávěním si člověk na tom druhém něco vysluhuje. (Javier Marías, *Corazón tan blanco*, přeložila: Blanka Stárková, Praha, 2004.)

Zde (22) se jedná o první výskyt v této kapitole, kdy bylo gerundium přeloženo jiným slovním druhem než slovesem. *Contando* zde bylo přeloženo substantivem *vyprávěním*. Výskyt substantiv jako ekvivalentů *contando* byl nízký (5 výskytů).

(23) *no lo hace por maldad, todo lo contrario, lo hace porque tiene el corazón desenfrenado, igual como lo tiene su abuela, que todavía anda socorriendo por bres a mis espaldas en los cuartos abandonados de la casa, mi Clara clarividente, y cualquier tipo que llegue donde Alba **contando** el cuento de que lo persiguen, consigue que ella arriesgue el pellejo para ayudarlo, aunque sea un perfecto desconocido,*

*že to nedělá ze zlé vůle, zcela naopak, že to dělá proto, že má bezuzdně dobré srdce, přesně takové, jako měla její babička, která dodnes za mými zády pomáhá chudým v neobydlených pokojích domu, jako moje Clara jasnozřivá, a ať za Albou přijde kdokoli a **namluví** jí, že je pronásledován, hned dosáhne toho, že ona riskuje svou vlastní kůží, aby mu pomohla, přestože je to úplně cizí člověk, kterého vůbec nezná;* (Isabel Allende, *Casa de los espíritus*, přeložila: Hana Posseltová-Ledererová, Praha, 2002.)

V dalším příkladu (23) bylo gerundium přeloženo tvarem *namluví*. Ekvivalent gerundia se zde vyskytuje v budoucím čase s prefixem *na-*. Výskyt respondentů v budoucím čase byl nízký (5 výskytů).

- (24) « *Salen de todas partes por los incendios, o porque el Diablo ya ganó la guerra* », dice la mujer, **contando** las letras de sus palabras.

„Vylézají teď ze všech koutů, za to mohou ty požáry; nebo proto, že Ďábel už vyhrál válku,“ řekne žena; jen stěží ze sebe souká každé slovo. (Mario Vargas Llosa, *Guerra del fin del mundo*, přeložil: Vladimír Medek, Praha, 1989.)

V posledním příkladu této kapitoly (24) došlo k přeložení gerundia ustáleným slovním spojením, které je v cílovém jazyce, tedy v češtině, jiné než ve španělštině. Ekvivalent gerundia zde tudíž není možné dohledat, a jedná se o tzv. případ „X“.

2.3.2. Respondentní prostředky *contando* z českých textů přeložených do španělštiny

V následujících výskytech se budu zabývat respondentními prostředky španělského gerundia *contando* z textů českých, které byly přeloženy do španělského jazyka. Po odstranění výskytů perifrastických gerundií se nám při vyhledávaném tvaru *saliendo* v paralelním korpusu InterCorp v12 objeví pouze 12 výskytů. Z těchto výskytů byly, stejně jako u předchozího vyhledávání, odstraněny případy, kdy respondentní prostředek neodpovídal *slovesum dicendi*, a taktéž byly výsledky zkontrolovány manuálně, aby se předešlo nechtěným výskytům. Z 12 výskytů nám tedy k analýze zbyly jen 3 příklady, které budou níže demonstrovány.

- (25) *Profesor prochází se suitou žáků a vykládá o pacientech , a když vyšli , jdu jako poslední , a teď pan Hloucal strašlivou silou vytrhl stolec přišroubovanej do zdi a rozbil mi ho o hlavu se slovy : , A toto ti posílá archanděl Gabriel .*

Un profesor hizo una ronda con un grupo de alumnos contando los casos de los pacientes , y cuando salieron yo me añadí al grupo , y el señor Hloucal , con una fuerza terrible , arrancó la mesilla de noche que estaba fijada con tornillos a la pared y me la rompió en la cabeza mientras me decía , ¡ Yeso te lo manda el arcángel Gabriel ! (Bohumil Hrabal, *Pábitelé*, přeložily: Eva Kruntorádová, Núria Mirabet, Barcelona, 1996).

V prvním příkladu této kapitoly (25) bylo *contando* přeloženo slovesem vykládat, konkrétně tvarem *vykládá*. Sloveso se zde vyskytuje v přítomném čase v osobě třetí jednotného čísla a nese prefix *vy-*.

(26) *To, co ho zajímalo, nebyl příběh vypravovaný maminkou, ale maminka vypravující příběh.*

*Lo que le interesaba no era la historia que **contaba** mamá sino mamá contando la historia.* (Milan Kundera, *Knih smíchu a zapomění*, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 2002.)

V této ukázce (26) je respondentním prostředkem *contando* adjektivum *vypravovaný*. Jedná se tedy o případ, kdy gerundium nebylo přeloženo slovesem.

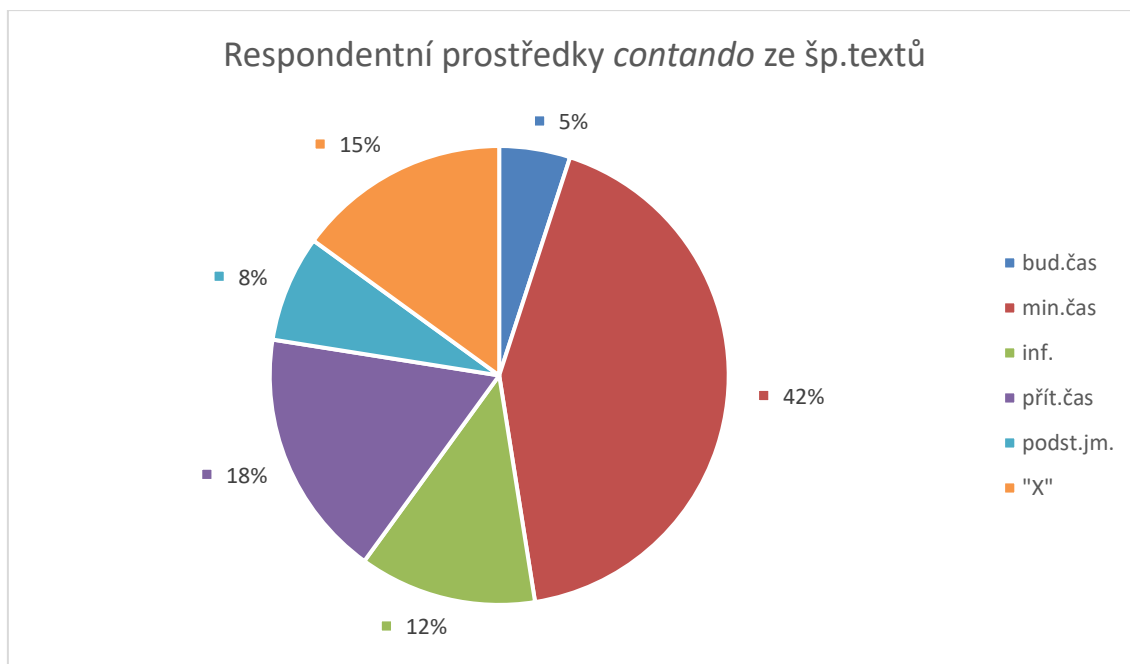
(27) *Není nutno, abyste četli knihy, které jsou vydávány. Kulturní referent vašich novin vám nejen stručně řekne obsah nejnovějšího díla, ale dokonce je rozpitvá, vytkne autorovi všechny chyby a nedostatky, a vám stačí, naučíte - li se z paměti asi tak třetí větu od konce této recenze.*

*No necesitan leer los libros que se publican: el redactor de la sección de cultura de su periódico favorito no solo les cuenta escuetamente el contenido de la última obra, sino que la disecciona y pone de relieve todos los errores y las imperfecciones del autor, de tal manera que les basta con aprenderse de memoria la tercera frase **contando** desde el final del artículo.* (Zdeněk Jírotka, *Saturnin*, přeložil: Eduardo Fernández Couceiro, Praha, 2004.)

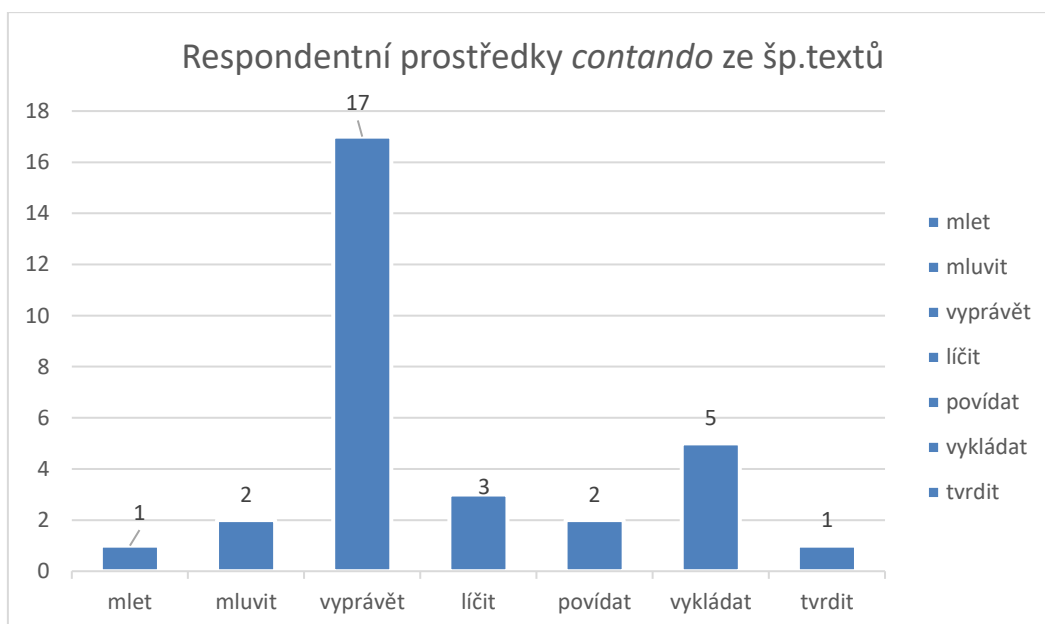
V posledním příkladu této kapitoly (27) bylo gerundium při překladu tzv. vypuštěno. Jedná se tedy o jeden z výskytů „X“, kdy překladatel přeložil text způsobem, kde ekvivalent *contando* není dohledatelný.

2.3.3. Závěr ke *contando*

V kapitole 2.3.1. praktické části jsem se zabývala respondentními prostředky španělského gerundia *contando* v překladech ze španělských textů do textů českých. Počet výskytů jednotlivých respondentních prostředků ve španělských textech, které uvádí internetový korpus InterCopr bude znázorněn v následujících dvou grafech.

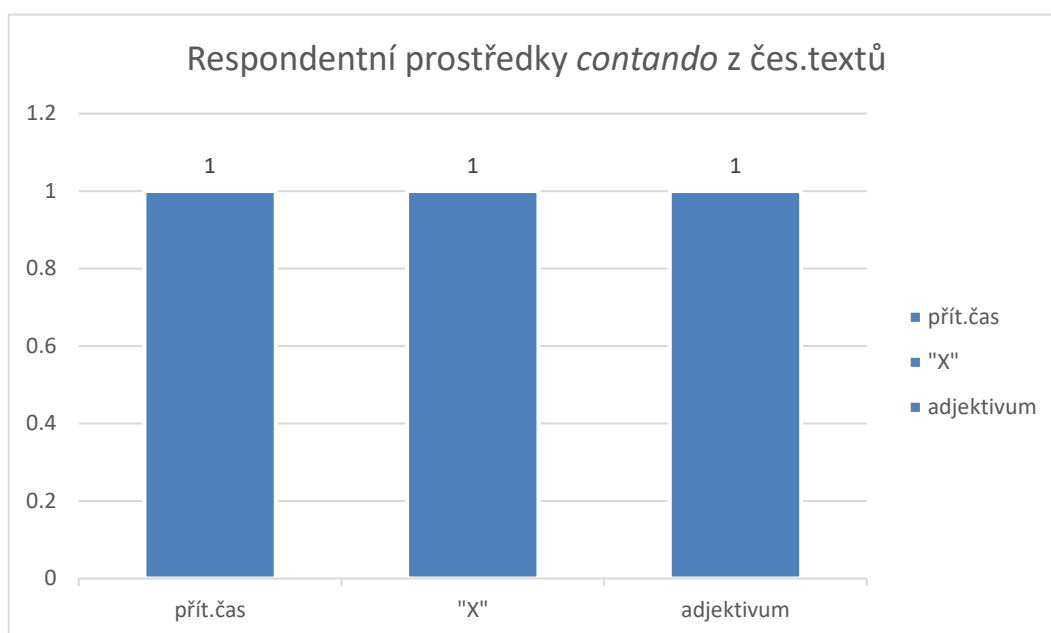
V prvním grafu je znázorněn výskyt časů, ve kterých se respondentní prostředky gerundia *contando* vyskytují. Dle grafu vidíme, že *contando* bývá nejčastěji překládáno užitím minulého času, a to přesně v 42%. V grafu jsou také uvedena podstatná jména, kterými bylo gerundium ve 3 případech přeloženo. Taktéž jsou zde uvedeny případy „X“, které označují výskyty, ve kterých nebylo možné dohledat ekvivalent gerundia.

V grafu druhém je znázorněna četnost jednotlivých sloves, které se vyskytovali jako respondentní prostředky gerundia *contando* ve španělských textech. Nejčastěji se vyskytujícím bylo sloveso *vyprávět* (17 výskytů). Druhým nejčastěji se

vyskytujícím ekvivalentem bylo sloveso *vykládat* (5 výskytů). U obou sloves si můžeme si povšimnout prefixu *vy-*.

V kapitole 2.3.2. byly uvedeny jednotlivé příklady respondentních prostředků gerundia *contando* z textů českých, které byly přeloženy do španělštiny. V tomto případě bude uveden pouze jeden graf, a to z důvodu nízkého počtu výskytů v českých textech.

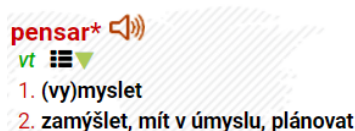

Pro znázornění jakými způsoby bylo gerundium překládáno jsem v tomto případě zvolila graf sloupcový. Důvodem byl nízký počet výskytů k analýze (3 výskyty). Jeden z respondentních prostředků se vyskytoval v přítomném čase (*vykládá*), jeden jako adjektivum (*vypravující*), a jeden z výskytů byl tvz. případem „X“, kdy konkrétní respondentní prostředek nebylo možné identifikovat.

Graf pro uvedení četnosti výskytu jednotlivých sloves zde není uveden, protože jediným slovesem, které se vyskytovalo jako respondentní prostředek gerundia *contando* v českých textech bylo sloveso *vykládat*. Graf zde tedy není třeba uvádět. Po porovnání českých a španělských textů jsme zjistili, že sloveso *vykládat*, které se vyskytuje v českých textech je druhým nejčastěji se vyskytujícím respondentem v textech španělských. Naopak adjektivum, které se vyskytuje jako ekvivalent v českých textech, se v textech španělských nevyskytuje ani jednou. Porovnání obou textů je však obtížné, kvůli nízkému počtu výskytů v českých textech.

2.4. Respondentní prostředky gerundia *pensando*

Sloveso *pensar* zastupuje v této práci kategorii sloves smyslového vnímání. Jeho slovníkovým ekvivalentem podle internetového slovníku *Lingea* (<https://slovníky.lingea.cz/spanelsko-cesky/pensar>), jsou nejčastěji slova: *(vy)myslet*, *zamýšlet* či *plánovat* (viz printscreen).

Internetový paralelní korpus InterCorp uvádí, že nejčastěji je sloveso ve tvaru gerundia překládáno tvary: *uvažovat* (20%), *hloubat* (20%), *myslet* (20%), *přemýšlet* (20%) a *blaženě* (20%). Viz printscreen.

Překlad do češtiny užitím slovesa *myslet* není nijak překvapivý. Odpovídá stejnému překladu, který uvádí internetový slovník *Lingea*. Jedná se o infinitiv slovesa bez jakýchkoli předpon.

Druhým a třetím nejčastějším výskytem, které uvádí InterCorp, jsou slovesa *přemýšlet* a *pomyslet*. Jedná se o slovesa, ke kterým byla přidána předpona *pře-* a *po-*, kořen slova zůstává však stejný, a je shodný s prvním, tedy nejčastějším respondentním prostředkem, slovesem *myslet*.

Tyto výskyty budou, spolu s dalšími respondentními prostředky gerundia *pensando*, dále demonstrovány na několika příkladech vyjmutých z paralelního korpusu InterCorp v12. Pro každý respondent bude uveden jeden příklad s komentářem, tedy obdobně jako u předchozích dvou zkoumaných gerundií, bude uveden jeden příklad pro překlad do češtiny přítomným časem, jeden příklad pro překlad gerundia podstatným jménem apod. V závěru kapitoly 2.4.1. bude uveden navíc ještě případ, kdy byla k překladu gerundia použita dvě slova, spojka a sloveso. V úplném závěru kapitoly gerundia *pensando* bude, stejně jako u předchozích dvou gerundií, graficky znázorněn počet výskytů jednotlivých

respondentů.

2.4.1. Respondentní prostředky *pensando* ze španělských textů do českého jazyka

Nejprve se opět zaměřím na respondentní prostředky gerundia *pensando* ze španělských textů do českého jazyka. Všechny příklady byly opět excerpovány z paralelního korpusu InterCorp v12 a poté co byla z vyhledávání odstraněna perifrastická gerundia a dva výskyty, u nichž nebyl překlad k dispozici, nám z původních 1453 výskytů zůstalo 685 výskytů.

- (28) *John Sommers siguió bebiendo y hablando hasta la madrugada, mientras Eliza, encogida en el sillón de cuero, se abandonaba al sueño **pensando** que sus ruegos fueron escuchados en el cielo, después de todo.*

*John Sommers dál popíjel a mluvil až do rána, zatímco se Eliza, skrčená v koženém křesle, pomalu poddávala spánku a **pomyslela si**, že nebe její prosby nakonec vyslyšelo. (Isabel Allende, *Hija de la fortuna*, přeložila: Monika Baďurová, Praha, 2004.)*

V tomto případě (28) bylo gerundium přeloženo tvarem *pomyslela si*, tedy slovesem pomyslet v minulém čase osoby třetí jednotného čísla. Jedná se o tvar slovesa myslet, které je nejčastějším respondentním prostředkem gerundia *pensando*, s prefixem *po-*.

- (29) *Regresó a la casa con el diario apretado contra el pecho, **pensando** cómo se lo diría a Eliza y cómo lo recibiría ella.*

*Vrátil se domů s deníkem přitisknutým k hrudi, **přemýšleje**, jak to řekne Elize a jak ona tu zprávu přijme. (Isabel Allende, *Hija de la fortuna*, přeložila: Monika Baďurová, Praha, 2004.)*

V tomto výskytu (29) bylo gerundium přeloženo tvarem *premyśleje*, tedy přechodníkem přítomným. Opět se jedná o tvar slovesa *myslet* s prefixem, v tomto případě s prefixem *pře-*.

- (30) *Nívea observaba sus pezuñas de cocodrilo y sus dientes afilados y su corazón de madre se estremecía **pensando** que la bestia podía arrancarle la cabeza a un adulto de un tarascón y con mayor razón a cualquiera de sus niños.*

*Nívea si prohlížela jeho pracky a ostré zuby a její mateřské srdce se roztrásló hrůzou při **pomyšlení**, že by to zvíře mohlo na jedno rafnutí ukousnout hlavu dospělému člověku, natož kterémukoli z jejich dětí. (Isabel Allende, *Casa de los espíritus*, přeložila: Hana Posseltová-Ledererová, Praha, 2002.)*

V dalším výskytu (30) bylo jako respondentní prostředek *pensando* použito substantivum *pomyšlení*. Jde tedy o ne příliš častý případ, kdy k překladu gerundia nebylo užito sloveso. I přesto se však tento způsob překladu vyskytl při analýze všech tří gerundií.

- (31) *Esperó despierto en la cama, siempre **pensando** en Nena Daconte, hasta comprobar que en realidad amanecía.*

*Santiago Nasar rozkousal další aspirin a usedl, aby si pomalými doušky vypil ten šálek kávy, a poklidně **přemítal**, aniž spustil oči z obou žen, které kuchaly králíky u ohniště. (Gabriel García Márquez, *Doce cuentos peregrinos*, přeložil: Eduard Hodoušek, Praha, 2005.)*

V následujícím výskytu (31) je respondentním prostředkem sloveso v minulém čase. Podobně tomu bylo i v příkladu 37. V tomto výskytu se však jedná o tvar *přemítal*, který se jako respondentní prostředek gerundia *pensando* vyskytuje velmi ojediněle (8 výskytů).

- (32) *Había que sujetar un palo seco con las dos manos y caminar tocando el suelo, en silencio, **pensando** en el agua y la sed que tiene el palo, hasta que de pronto, al sentir la humedad, el palo comenzaba a temblar.*

*Ukázal jim, jak se hledá voda: člověk musí do obou rukou uchopit suchou vidlicovitou větev, držet ji za rozvětvený konec, při chůzi se jí dotýkat země, jít mlčky, **myslet** na vodu a na žízeň suché větve, až ta najednou vodu ucítí a začne se třást.* (Isabel Allende, *Casa de los espíritus*, přeložila: Hana Posseltová-Ledererová, Praha, 2002.)

Ve výše uvedeném příkladu (32) je gerundium *pensando* přeloženo infinitivem *myslet*. K nejčastěji vyskytujícímu se respondentnímu prostředku *pensando* zde nebyl přidán žádný prefix ani sufix.

- (33) *Pensando en el Uruguay, ¿sabes?, **pensando** en lo limitados que somos . To když si **vzpomenu** na Uruguay, víš? Kam my se hrabem na Spojené státy!* (Mario Benedetti, *Gracias por el fuego*, přeložila: Libuše Prokopová, Praha, 1986.)

V tomto výskytu (33) bylo *pensando* přeloženo slovesem vzpomenout v budoucím čase, tedy tvarem *vzpomenu*. Počet případů, kdy se respondentní prostředky vyskytovaly v budoucím čase je nízký (4 výskyty).

- (34) - *¿Podemos ir juntos, primero a la cima del tepui y luego al fondo del cráter?* - *preguntó Alex, **pensando** que las tareas serían más fáciles si las compartían.*

*"A můžeme jít spolu, nejdříve na vrcholek tepui a pak na dno kráteru?" zeptal se Alex, **vědom** si toho, že úkoly zmohou lehčeji, když je budou sdílet společně.* (Isabel Allende, *La ciudad de las bestias*, přeložily: Dora Novotná, Jana Novotná; Praha, 2003.)

V tomto příkladu (34) bylo gerundium přeloženo trpným přičestím, konkrétně tvarem *vědom*. Počet výskytů překladů tímto způsobem je velmi nízký. Celkový počet výskytů gerundia *pensando* přeložených trpným přičestím je 2.

- (35) ***Pensando.***

Zamyšleně. (Roberto Bolaño, *Los detectives salvajes*, přeložila: Anežka Charvátová, Praha, 2008.)

V dalším výskytu (35) bylo gerundium přeloženo adverbium *zamyšleně*. Jedná se opět o méně častý případ, kdy k překladu gerundia nebylo použito sloveso. Můžeme si zde také povšimnout prefixu *za-*.

(36) *De pronto me encontré pensando:*

Najednou jsem se ale přistihl, jak si v duchu říkám: (Mario Benedetti, *La tregua*, přeložil: Kamil Uhlíř, Praha, 1967.)

V tomto příkladě (36) je respondentním prostředkem tvar *říkám*, tedy sloveso říkat v přítomném čase osoby první jednotného čísla. Počet výskytů překladů *pensando* v přítomném čase je třetím nejčastějším způsobem překladů ze španělských textů do češtiny excerpovaných z korpusu InterCorp.

(37) *Él hizo esfuerzos y gastó una buena cantidad de su escaso patrimonio para pagarles los pasajes a Europa y mantenerlos desde hacía seis meses, pensando que de este modo los salvaba, dándoles acceso a una vida decente.*

On udělal, co mohl, utratil hodně peněz ze svého nevelkého majetku, aby jim zaplatil lístky do Evropy a obživu na šest měsíců, přesvědčený, že když jim umožní přistup ke slušnému životu, zachrání je. (Mario Vargas Llosa, *El sueño del celta*, přeložila: Jana Novotná, Praha, 2011.)

V dalším příkladě (37) bylo gerundium přeloženo slovesným adjektivem, konkrétně tvarem *přesvědčený*, který nese prefix *pře-*. Jedná se o další případ, kdy gerundium nebylo přeloženo slovesem. Počet výskytů slovesných adjektiv jako respondentních prostředků je opět nízký (6 výskytů).

(38) *Del mismo modo que no pudo sentarse a llorar la muerte de su tío Jaime, Alba tampoco pudo perder la cabeza pensando en Miguel o lamentando al Poeta.*

Alba si nemohla sednout a oplakávat strýčka Jaimeho, ani ztrácet hlavu nad osudem Miguela, ani naříkat pro Básníka. (Isabel Allende, Casa de los espíritus, přeložila: Hana Posseltová-Ledererová, Praha, 2002.)

Další příklad (38) je zde uveden jako ukázka, kdy není možné přesně určit konkrétní respondent gerundia *pensando*. Stejně jako v předchozích případech respondentů „X“ u gerundií *saliendo* a *contando* se jedná o případ, kdy překladatel přizpůsobil překlad cílovému jazyku.

- (39) *Cada animalito que se echaba a la boca venciendo la repugnancia, lo hacía sonreír **pensando** en su maestro, a quien tampoco le gustaban los cangrejos.*

*Každé to zvířátko, které s přemáhaným odporem pojídal, u něj vzbuzovalo úsměv, **když pomyslil** na svého učitele, který raky také neměl rád. (Isabel Allende, Hija de la fortuna, přeložila: Monika Baďurová, Praha, 2004.)*

Následující příklad (39) nám slouží jako ukázka, kdy překladatel pro vyjádření průběhu, které vyjadřuje gerundium *pensando*, zvolil sloveso *pensó* ve spojení se spojkou *když*, tedy v celém znění ..., *když pomyslil*. Jedná se tedy o respondentní prostředek, kdy gerundiu *pensando* odpovídají dvě slova. Opět zde také můžeme zaznamenat prefix *po-*.

2.4.2. Respondentní prostředky *pensando* z českých textů přeložených do španělštiny

V této kapitole se budu zabývat respondentními prostředky *pensando* z českých textů přeložených do španělštiny, opět taktéž excerpovanými z internetového korpusu InterCorp. Z původních 207 výskytů, které obsahovaly perifrastická gerundia, nám po jejich odstranění zbylo k analýze 78.

- (40) *Dny a noci, dny a noci jsem si **mořil** hlavu tím, jak by se dala politicky realizovat křesťanská nauka;*

*Días y noches, ¡ días y noches!, me he castigado la cabeza **pensando** cómo podría realizarse políticamente la enseñanza cristiana.*(Karel Čapek, *Kniha apokryfů*, přeložila: Ana Orozco de Falbr, Praha, 1962.)

V prvním výskytu této kapitoly (40) odpovídá španělskému *pensando* tvar *mořil*, tedy sloveso *mořit* v třetí osobě čísla jednotného v minulém čase. Jedná se sloveso, které se jako respondentní prostředek vyskytlo pouze jednou.

(41) " *Ale Krakatit v porcelánové krabici nevybuchl,*" *mínil Prokop úporně přemýšleje.*

— *Pero la krakatita que había en la caja de porcelana no explotó — señaló Prokop **pensando** con empeño.*(Karel Čapek, *Krakatit*, přeložila: Patricia Gonzalo de Jesús, Madrid, 2010.)

V dalším příkladu (41) je respondentním prostředkem *pensando* přítomný přechodník, konkrétně tvar *pre-mýšleje*. Tvar slovesa je odvozený od slovesa *myslet*, s prefixem *pre-*.

(42) *Milý, milý, nenechávej mne teď **myslet**; budu zas protivná, když budu myslet, budu jako zkamenělá;*

*Amor mío, amor mío, no me dejes ahora **pensando**: me volveré otra vez insufrible, si vuelvo a pensar me quedaré como petrificada;* (Karel Čapek, *Krakatit*, přeložila: Patricia Gonzalo de Jesús, Madrid, 2010.)

V dalším výskytu (42) je respondentním prostředkem infinitiv *myslet*, tedy základní tvar slovesa bez jakýchkoli předpon či přípon.

(43) *Představte si ho, že sedí nad zkumavkou a **myslí** na to, jak z ní vyroste celý strom života, jak z ní budou vycházet všechna zvířata, počínajíc nějakým vířníkem a končíc - končíc samotným člověkem.*

*Imagínese lo sentado ante un tubo de ensayo y **pensando** cómo de él crecería todo el árbol de la vida, cómo procederían de él todos los animales, comenzando por cualquier especie de escarabajo y terminando por el hombre*

mismo.(Karel Čapek, R.U.R., přeložil: Consuelo Vázquez de Parga, Madrid, 1966.)

V tomto příkladu (43) bylo gerundium *pensando* přeloženo slovesem myslet v třetí osobě jednotného čísla v minulém čase, tedy tvarem *myslí*. V tomto případě se sloveso opět vyskytuje bez jakýchkoli předpon či přípon.

(44) **Zamyslím se, zadívám se na tři kostky ledu v Raglánské whisky a zamedituju:**

Me quedo mirando los tres cubos de hielo en el vaso de Rags y digo, pensando en voz alta: (Josef Škvorecký, *Hříchy pro pátera Knoxe*, přeložila: Anita Gómez de Cardenas, Barcelona, 1999.)

V další ukázce (44) se ekvivalent gerundia vyskytuje v budoucím čase. Jedná se o tvar *zamyslím se*. Opět se tedy jedná o sloveso odvozené od slovesa myslet, v tomto případě s prefixem *za-*.

(45) *Litoval jsem jí a těšil jsem se představou, že se jí ujmu.*

Ella me daba lástima y disfrutaba pensando que me haría cargo de cuidarla. (Milan Kundera, *Žert*, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 1994.)

V tomto výskytu této kapitoly (45) bylo gerundium přeloženo substantivem *představou*. V případě respondentních prostředků *pensando* v českých textech se jedná o třetí nejčastěji se vyskytující způsob překladu.

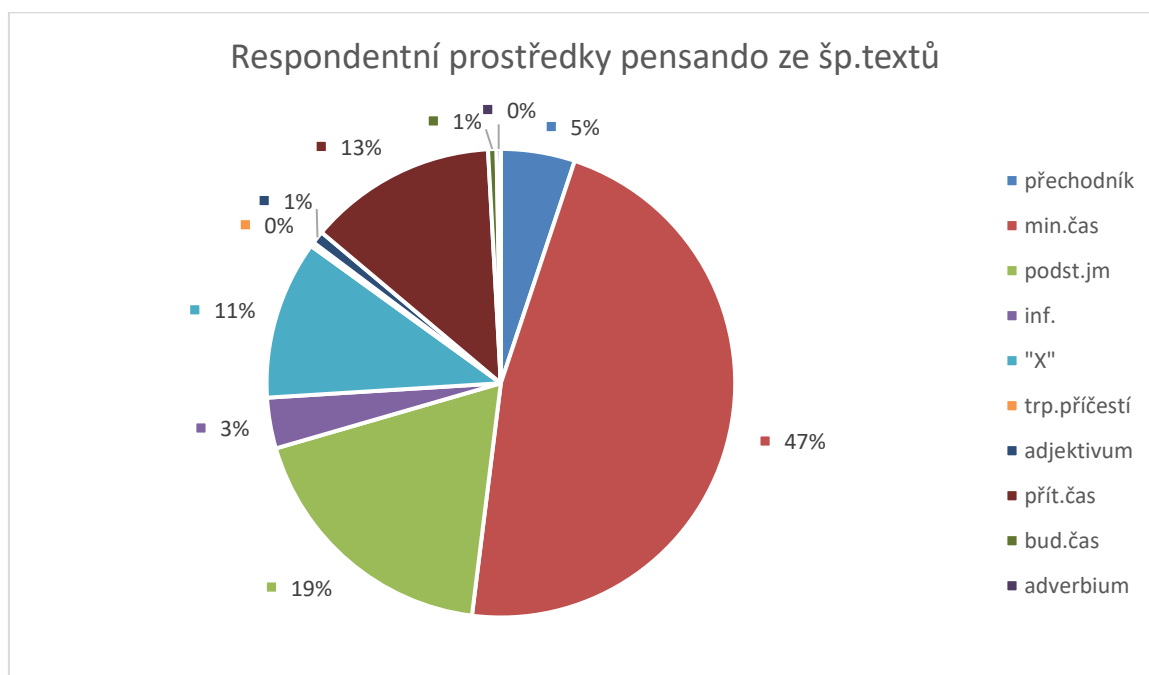
(46) *Drželi ho ve vazbě, čekali dlouho, že nějaké nové svědectví donutí ho promluvit.*

Lo tuvieron mucho tiempo preso, esperaron mucho, pensando que algún nuevo testigo lo obligaría a confesar.(Julius Fučík, *Reportáž psaná na oprátce*, přeložila: Libuše Prokopová, Kolumbie, 1978.)

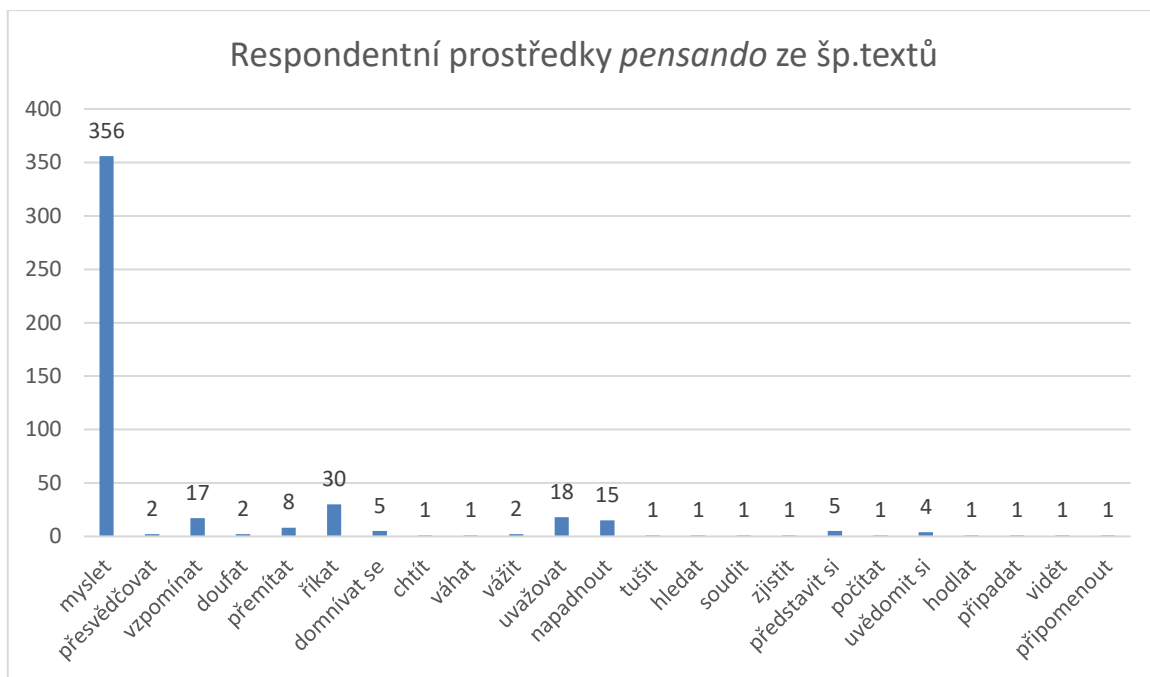
Poslední výskyt (46) je opět ukázkou případu, kdy nebylo možné konkrétně určit respondentní prostředek *pensando*, protože překladatel jej při překladu do cílového jazyka „vypustil“. Jde tedy o další z příkladů „X“.

2.4.3. Závěk k *pensando*

V kapitole 2.4.1. praktické části jsem se zabývala respondentními prostředky španělského gerundia *pensando* v překladech ze španělských textů do češtiny. Počet jednotlivých respondentních prostředků z textů, které uvádí internetový korpus InterCorp je znázorněn v následujících dvou grafech.

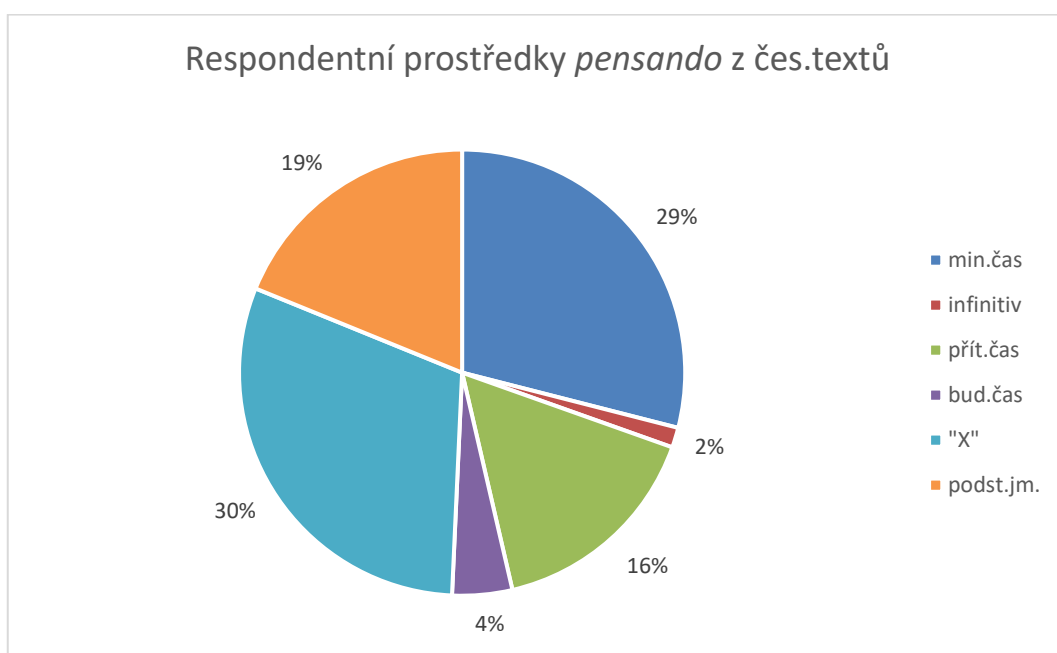

V grafu prvním je znázorněn počet výskytů jednotlivých způsobů překladů gerundia *pensando* ze španělských textů. Vidíme tedy, že respondentní prostředky se vyskytovaly v minulém, přítomném i budoucím čase, dále ve tvarech přechodníku, infinitivu, trpného příčestí; či ve tvarech adverbia a slovesného adjektiva. Často se vyskytující byly také případy „X“, kdy nebylo možné dohledat konkrétní respondentní prostředek gerundia. Nejčastěji se však respondentní prostředky vyskytovaly v čase minulém a jako podstatná jména.

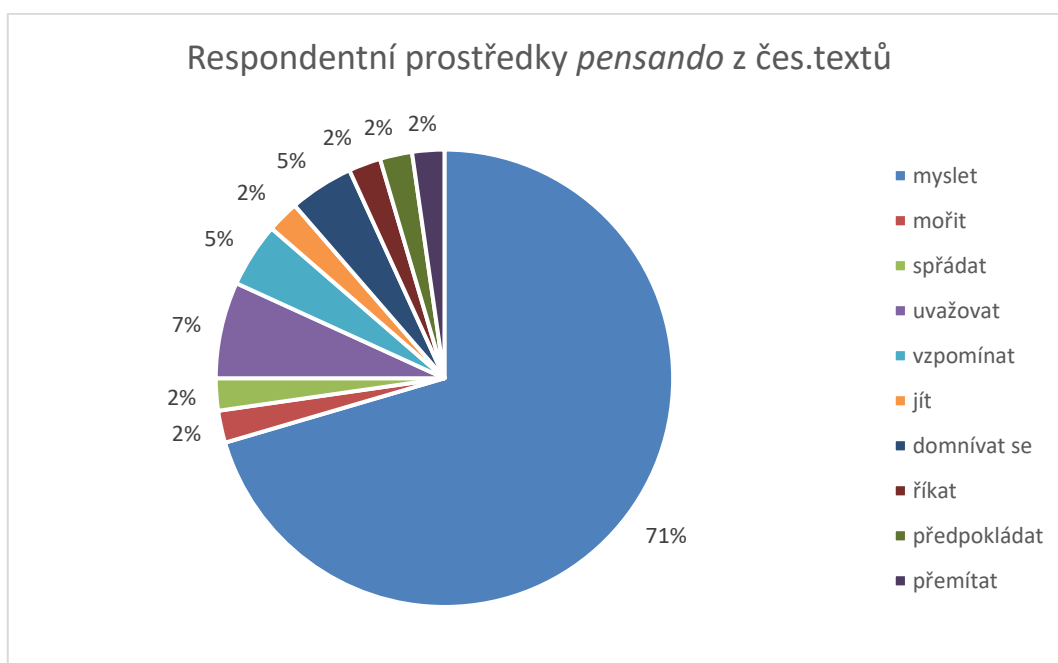

Pro znázornění četnosti výskytů jednotlivých sloves jako respondentních prostředků gerundia *pensando* jsem zvolila graf sloupcový z důvodu lepšího znázornění velké četnosti různých sloves. Vidíme, že v naprosté většině případů je gerundium překládáno slovesem *myslet* (356 výskytů).

V kapitole 2.4.2. jsem se pak zabývala výskytem jednotlivých respondentních prostředků gerundia *pensando* v textech, které byly přeloženy z jazyka českého do španělštiny. Počet výskytů jednotlivých respondentních prostředků je znázorněn v následujících dvou grafech.

V prvním grafu je znázorněn počet výskytů jednotlivých způsobů překladů gerundia *pensando* z českých textů přeložených do češtiny. Nejčastější byly případy „X“, kdy nebylo možné konkrétně určit respondentní prostředek gerundia *pensando*, nebo kdy bylo *pensando* v překladu tzv. vypuštěno. Ve příkladech, ve kterých bylo možné určit respondentní prostředek, se ekvivalenty vyskytovaly nejčastěji v minulém čase (29%) a jako podstatná jména (19%). Tedy obdobně jako u respondentních prostředků *pensando* z textů španělských.

V druhém grafu vidíme počet výskytů jednotlivých sloves jako respondentních prostředků gerundia *pensando* v českých textech přeložených do češtiny, které uvádí internetový paralelní korpus InterCorp v12. Nejčastěji se vyskytujícím respondentem bylo, stejně jako u respondentních prostředků *pensando* ze španělských textů, sloveso *myslet* (71%).

Díky grafickým znázorněním vidíme, že výskyt jednotlivých respondentních prostředků *pensando* je velmi podobný v textech španělských i českých. V obou případech se respondentní prostředky vyskytují nejčastěji v minulém čase a poté jako podstatná jména. Z konkrétních sloves, která se vyskytují jako ekvivalenty *pensando*, je v obou případech taktéž nejčastější výskyt slovesa *myslet*.

2.5. Závěr praktické části

Cílem praktické části bylo zkoumat respondentní prostředky tří vybraných vzorků gerundií, která byla vybrána tak, aby byla zastoupena kategorie sloves vyjadřujících pohyb, sloveso smyslového vnímání a sloveso, kterým vyjadřujeme řeč. Tedy konkrétně gerundia *saliendo*, *contando* a *pensando*. Každé z gerundií bylo zkoumáno zvlášť na textech, které uvádí internetový korpus InterCorp, jehož význam a postup, jakým se s ním pracuje byl v kapitole 2.1. již podrobně rozepsán. Nejdříve byly u výše zmiňovaných gerundií zkoumány respondentní prostředky u textů španělských, a poté z textů českých. V závěru kapitoly každého z gerundií byly uvedeny čtyři grafy. Dva pro ekvivalenty z textů španělských a dva pro ekvivalenty z textů českých přeložených do španělštiny. První z grafů vždy znázorňoval slovní druhy, jimž bylo gerundium překládáno, a v případě sloves časy, ve kterých se sloveso vyskytovalo. V grafu druhém byl znázorněn kvantitativní počet výskytů jednotlivých sloves jako respondentních prostředků. Následně byly výsledky mezi sebou porovnány za pomoci zmiňovaných grafických znázornění jednotlivých výskytů respondentních prostředků.

Po porovnání jednotlivých výsledků jsme zjistili, že nejčastěji bývá gerundium překládáno pomocí minulého času. Jako jediná výjimka by se dal označit případ respondentních prostředků *pensando* z českých textů, kdy bylo více případů „X“, tedy výskytů, kdy nebylo možné dohledat konkrétní respondentní prostředek gerundia. Pokud ale budeme uvažovat s konkrétními respondentními prostředky, ne případy „X“, tak i v tomto případě by se jednalo o minulý čas, který byl nejvíce užívaný pro překlad.

Velmi vzácný byl výskyt spojky jako respondentního prostředku. Objevil se pouze u gerundia *contando*, a to jak v českých, tak i ve španělských textech. U jiného ze zkoumaných gerundií se však tento jev neobjevil.

Dalším zajímavým výskytem byly respondentní prostředky ve tvarech trpného přičestí. Tyto výskyty se v celém výzkumu objevily pouze dvakrát, a to u gerundia *pensando* ve španělských textech.

Závěr

Tato bakalářská práce byla zaměřena na *Respondentní prostředky španělského gerundia (kontrastivní korpusová analýza)*, tedy na různé způsoby, jakými bývá španělské gerundium překládáno do českého jazyka, protože v českém jazyce gerundium neexistuje. Práce byla rozdělena na část teoretickou a na část praktickou. V teoretické části byla věnována část vysvětlení tomu, co to jsou neosobní tvary sloves, a poté již byla práce zaměřena na konkrétní neosobní tvar, gerundium. Nejdříve byla objasněna funkce gerundia z pohledu morfologického, a poté z pohledu syntaktického a sémantického. Bylo vysvětleno tvoření gerundia u pravidelných i u nepravidelných sloves s jednotlivými podkapitolami, ve kterých byla tato problematika popsána podrobněji. Následně bylo vysvětleno umístění gerundia ve větě a použití jednoduchého a složeného gerundia, spolu s jejich tvorbou.

V další kapitole teoretické části (1.5.) jsem se pak zaměřila na syntaktické a sémantické funkce gerundia, přičemž nejvíce jsem se v této kapitole zaměřila na funkci adverbialní, a to pro její velkou četnost.

V závěru teoretické části byla zmíněna perifrastická gerundia, která nebyla předmětem této práce, ale pro úplnost uvedení všech funkcí gerundia, byla zmíněna alespoň okrajově.

Ve všech kapitolách teoretické části byly, pro demonstraci jednotlivých užití a významů gerundia, uvedeny mé vlastní příklady.

Záměrem této práce bylo uvést možné příklady výskytu gerundia v části teoretické, a v části praktické ukázat jakým způsobem a jak často je gerundium do češtiny opravdu překládáno.

V praktické části jsem se pak zaměřila na samotné vyhledávání a porovnávání respondentních prostředků tří gerundií: *saliendo*, *contando* a *pensando*, která byla vybrána tak, aby byly zastoupeny vybrané skupiny sloves. K analýze výskytů respondentů jsem využívala internetový korpus InterCorp v12, jehož význam a popis postupu vyhledávání v něm byl popsán v kapitole 2.1. Jednotlivá gerundia byla vyhledávána nejdříve ve španělských textech, které uvádí InterCorp v12, a poté v textech českých, které byly přeloženy do španělštiny. V obou případech bylo vyhledáváno pouze v beletristických textech a ze vzorků byly odstraněny výskyty s perifrastickými gerundií, protože ta nebyla předmětem této práce.

V závěru praktické části byly shrnuty poznatky získané analýzou jednotlivých gerundií, které jsem znázornila pomocí výsečových a sloupcových grafů. Porovnávány mezi sebou byly zejména výskyty respondentních prostředků v textech českých a španělských u každého gerundia zvlášť. V úplném závěru praktické části byl uveden nejčastější způsob překladu všech gerundií, kterým se po provedení analýzy ukázal být minulý čas. V žádném ze vzorků se neobjevil tvar složeného gerundia, všechny analyzované texty obsahovaly pouze gerundium jednoduché, a potvrdil se tedy jeho řídký výskyt.

Resumen

Este trabajo trata de los recursos correspondientes al gerundio español en el idioma checo. En checo no existe el gerundio ni algún modo verbal parecido a él. Es decir, hay que traducir el gerundio de alguna manera con la que se mantenga la función de gerundio, en otras palabras, la duración. El trabajo está dividido en dos partes, una parte teórica, en la que se explica lo que es el gerundio, y una parte práctica, en la cual se analizan las diferentes opciones con las que se puede traducir el gerundio al checo.

En la primera parte, la parte teórica, está explicado qué es el gerundio y cómo se construye. Los mayores recursos en los que he basado esta parte fueron dos libros checos: *Mluvnice současné španělštiny – Lingvisticky interpretační přístup* (Bohumil Zavadil, Petr Čermák, 2010) y *Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů* (Petr Čermák, Olga Nádvorníková, et alii, 2015).

Antes de profundizar en el tema del gerundio, se mencionan las formas no personales de los verbos, dado que el gerundio es una de dichas formas. Las formas no personales son mencionadas solo brevemente, ya que el objetivo de este trabajo es el gerundio. Después de esta breve introducción de formas no personales del verbo, nos centramos en el gerundio, primero morfológicamente, y luego semántica y sintácticamente.

Los primeros capítulos describen el tema de los gerundios de una manera general. Está explicado qué es el gerundio, y cómo se suele construir con los verbos regulares e irregulares. Además, están explicados el gerundio simple y el gerundio compuesto con sus usos y las diferencias entre ellos.

Más tarde, están mencionados los diferentes tipos de gerundios, sus funciones y sus usos. Aunque este trabajo está enfocado a la traducción de los gerundios que no sean parte ni de las perífrasis ni de las locuciones verbales, ambos casos están mencionados en el último capítulo de la parte teórica, con el objetivo de explicar las funciones de gerundio completamente. Dicho esto, están mencionados solo una vez y el resto del trabajo trata solo sobre los gerundios que no forman parte ni de las perífrasis ni de las locuciones verbales.

La parte práctica se basa en el análisis de corpus paralelo checo InterCorp. Se ha trabajado con dos tipos de textos que contenían los gerundios elegidos, textos españoles traducidos al checo y textos checos traducidos al español. Para hacer el análisis fueron elegidos tres gerundios: *saliendo*, que representa los verbos que

expresan el movimiento, *contando*, que representa los verbos que expresan el habla, y *pensando* que representa los “verbos de cabeza”.

Los recursos correspondientes de cada uno de estos tres gerundios han sido analizados primero en textos españoles traducidos al checo, y luego en los textos checos traducidos al español. Más adelante, en un resumen de los recursos correspondientes de cada gerundio, se presenta la conclusión de cómo se suele hacer la traducción de cada gerundio. Para mostrar mejor la cantidad de recursos correspondientes nos sirven dos gráficos con comentarios: uno que demuestra los tiempos y clases de palabras diferentes en los cuales aparecen los recursos correspondientes, y otro que demuestra los diferentes verbos que han aparecido como equivalentes de gerundios. Después de hacer una comparación de los tres gerundios analizados, queda demostrado que el tiempo más usado al traducir el gerundio es el pasado, tanto en los textos españoles como en los textos checos.

Seznam použité literatury

ALARCOS LLORACH, Emilio. *Gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 2002. Nebrija y Bello. ISBN 84-239-7922-9.

ČERNÝ, Jiří. *Morfología española*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. Monografie. ISBN 978-80-244-2153-7.

ČERMÁK, Petr a Olga NÁDVORNÍKOVÁ. *Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2872-1.

RAE y ASALE. *Nueva gramática de la lengua española: Sintaxis II*. Madrid: Espasa Libros, 2009. ISBN 978-84-670-3246-8.

ZAVADIL, Bohumil a Petr ČERMÁK. *Mluvnice současné španělštiny: lingvistický interpretační přístup*. V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1641-4

Elektronické zdroje

Český národní korpus. *Český národní korpus, InterCorp, verze 12 [online]*. Praha, 2022. Dostupné na <https://www.korpus.cz>

LINGEA. *Lingea online slovník*. Brno: Lingea s.r.o., 2005. Dostupné na <https://slovníky.lingea.cz>

